

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ЗБОР СКАРЫНЫ ПРАЗ ПЯЦЬ СТАГОДДЗЯЎ

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылася цырымонія афіцыйнага запуску агульнанацыянальнага праекта па факсімільным перавыданні кніжнай спадчыны Францыска Скарыны. Выдавецкі праект разлічаны на перыяд 2013 — 2017 гг. і прымеркаваны да 500-годдзя айчыннага кнігадрукавання.

Ініцыятарамі ды асноўнымі выканаўцамі праекта сталі Нацыянальная бібліятэка Беларусі і яе даўні партнёр — банк "БелВЭБ". Выданні, надрукаваныя ў рамках супольнага праекта, — а гэта 21 том, — будуць прызначаны для бясплатнай перадачы ва ўстановы культуры, навукі і адукацыі нашай краіны і замежжа, у тым ліку — рэгіянальныя бібліятэкі. Упершыню плануецца перавыдаць "Малую падарожную кніжку" Францыска Скарыны, а таксама абсалютна ўсе прадымовы і пасляслоўі да кніг "Бібліі" нашага першадрукара ў перакладзе на сучасную беларускую мову.

Маркетолог — пра маркетынг і прафесію

С. 12

Што "лічбуюць" Славакія і Літва, а што — мы

С. 13

(Не) паглядзім у Новы год...

С. 3

Мы спыталі ў... Купалы!

С. 6, 12

З'езд прайшоў... Што далей?

С. 2—3

У эстрадзе ўсё спакойна.

А шкада...

С. 4

"Ясные дни" замест нашай песні: такі ён, выбар слухача?

С. 7

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Соцыум

Змену юрыдычнага статусу Дзяржаўнага літаратурнага музея Максіма Багдановіча некаторыя аматары айчыннай літаратуры ўспрынялі не раўнуючы як пачатак ліквідацыі апошняга. Па Сеціве вокамгненна распаўзліся канспіралагічныя тэорыі: маўляў, нехта хоча захапіць будынак у Траецкім, а памяць пра яго вялікага "жыхара" — уплішчыць у адну з залаў Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры, філіялам якога і мае ў хуткім часе стаць Музей Багдановіча. Па словах намесніка міністра культуры Беларусі Васіля Чэрніка, такія прагнозы развіцця падзей не маюць пад сабой ніякай падставы: Музей Багдановіча будзе працаваць як і раней — ды, натуральна ж, у сваім родным доме, толькі ўжо ў якасці філіяла. Аднак, прасты наведвальнікі змену статусу нават не павінен адчуць, чаго не скажаш, аднак, пра саміх музейшчыкаў.

Музей Багдановіча: факт "паніжэння статусу" ці проста рэарганізацыя?

Рэжым, далёкі ад штатнага

Супрацоўнікі музейных устаноў, якім наканавана неўзабаве стаць адной юрыдычнай асобай, маюць насярагі адносна будучых змен. Прычыны зразумелыя: бадай, яшчэ ніколі ў нашай гісторыі аб'ектам рэарганізацыі не становіўся даволі буйны рэспубліканскі музей. Аднак, выпрацоўваць алгарытмы вырашэння многіх пытанняў дагэтуль проста не было нагоды. Сітуацыю ўскладняе і тое, што сённяшні рэжым функцыянавання Музея Багдановіча штатным ніяк не назавеш: галоўны будынак зачынены на рамонт два

гады таму, філіял "Беларуская хатка" — пяць. Па словах дырэктара ўстановы Таццяны Шэляговіч, гэты стан рэчаў мае змяніцца ўжо налета: дамок па вуліцы Рабкораўская амаль гатовы да адкрыцця, а ў Траецкім работы завершаны мінімум на тры чвэрці. Гэта значыць, у найбліжэйшай будучыні музейшчыкаў чакаюць звышадказныя клопаты як практычнага, так і творчага характару: наперадзе — стварэнне альбо абнаўленне экспазіцыі...

Працяг артыкула пра лёс Музея Багдановіча чытайце на старонках 4 — 5.

Фота: Орыя ІВАНОВА

Дзед Мароз і Снягурка: перад святам — на выстаўку!

Улюбёныя героі зімовых урачыстасцей благага не параяць! Правядзіце свята ў культурным кантэксце!

Святочная акцыя

27 снежня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка браў удзел у навагоднім дабрачынным свяце ў рамках акцыі "Нашы дзеці", якое прайшло ў Палацы Рэспублікі. Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, звяртаючыся да маленькіх беларусаў, што наша краіна ганарыцца сваёй культурай, песнямі, казкамі, кнігамі. Мінулым Бацькаўшчыны з яе легендамі і паданнямі, замкамі ды старажытнымі гарадамі. Подзвігамі абаронцаў Айчыны. І — сучаснай Беларуссю, якую ўпрыгожваюць многія цудоўныя навабуды. Мы атрымалі гэтую зямлю ад продкаў як каштоўны дар і прымножылі яго сваёй працай, падкрэсліў беларускі Лідар. Якім жа будзе заўтрашні дзень — залежыць толькі ад сённяшніх дзяцей, школьнікаў, моладзі.

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

Віншаванні

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — члены Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навучы сардэчна віншуюць работнікаў культуры, дзеячаў мастацтва, рэдакцыйны калектыв і чытачоў газеты "Культура" з Калядамі і Новым, 2014 годам!

Для многіх з вас навагоднія і калядныя святы — гэта самыя насычаныя працоўныя дні ў годзе, пад час якіх вы дорыце людзям незабыўныя ўражанні і радасныя пачуцці, абуджаеце ў іх душах светлыя спадзяванні, далучаеце да мастацтва і народных традыцый. Але і на працягу ўсяго года вы працуеце не менш самааддана і адказна — дзякуючы вашым намаганням раскрываюцца і рэалізуюцца творчыя здольнасці беларускіх грамадзян, узрастае культурны і духоўны патэнцыял грамадства, забяспечваецца сувязь паміж пакаленнямі.

Няхай жа новы год прынясе вам новыя поспехі, прафесійнае задавальненне і невычэрпае творчае натхненне, а таксама як мага больш зямных радасцей і душэўнага цяпла.

Здароўя вам, шчасця і дабрабыту.

Старшыня камісіі Генадзь ПАЛЬЧЫК *

Паважаныя калегі і сябры!

Прыміце шчырыя і сардэчныя віншаванні з самымі светлымі святамі — Нараджэннем Хрыстовым і Новым годам! Няхай будучы год стане для вас годам дасягнення пастаўленых мэт, ажыццяўлення ўсіх жаданняў, прынясе поспех і падорыць шмат шчаслівых імгненняў! Няхай вашы памкненні, таленты, вопыт, прафесіяналізм і актыўная жыццёвая пазіцыя і далей служаць справе ўмацавання стабільнасці і прагрэсу ў роднай Беларусі. Даўгалецця, моцнага здароўя, дабрабыту, шчасця і радасці вам, вашым родным і бліжкім!

З павагай, старшыня ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў культуры Наталля АЎДЗЕЕВА

Шаноўныя калегі і сябры!
Шчыра вітаем Вас з надыходам святаў
Божскага Нараджэння
і Новага года!
Зычым Вам плённай працы
на культурнай іве,
невычэрпага натхнення
для будучых дасягненняў,
заўсёднага плёну і дабрабыту,
што падмацоўвалі б моцным здароўем!
Няхай Вам шчасціць у 2014-м годзе не менш як 2014 разоў!

З павагай, Калектыву рэдакцыі іна-выдавецкай установы "Культура і мастацтва"

Акцэнт тыдня

"Ты вечности заложник, у времени в плену..." — гэтыя радкі Барыса Пастэрнака цалкам могуць быць адрасаваны і беларускім мастакам, якія, мерай адпушчанага ім Богам таленту, сапраўды з'яўляюцца "вечности заложнікамі". "У времени в плену" ўсе мы, але мастак перажывае гэтую залежнасць асабліва востра. Яго грамадзянскае, чалавечае пакліканне — у тым, каб хуткаплынным час захоўваўся ва ўсім багацці мастакоўскага ўспрымання і радасцяў жыцця, і "сердца горестных замет", і філасофскага адчування эпохі. Менавіта такія думкі прыйшлі да мяне пад час работы чарговага, XXI З'езда мастакоў Беларусі, у якім прынялі ўдзел 255 дэлегатаў ад 1 008 членаў Грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў".

Дык пра што ж ішла гаворка на гэтым важным для мастацкага жыцця краіны форуме? Вы думаеце, пра сучасную творчасць? Пра надзённыя, неадкладныя праблемы творчага жыцця вялікага калектыву нашых майстроў розных відаў і жанраў мастацтва, розных стыляў і кірункаў, светаадчуванняў і светапоглядаў? Не! Спачатку амаль дзве гадзіны давалося патраціць на ўнутраныя скандальныя разборкі мастакоў наконт розных арганізацыйных пытанняў. Але толькі пасля таго, як страсці і эмоцыі ўлегліся, З'езд прадоўжыў работу. Аднак на гэтым мне не хацелася б акцэнтаваць увагу, як гэта зрабілі нейкія інтэрнэт-тусовачныя журналісты, бо такія канфліктныя сітуацыі "на міру" ніяк не на карысць іміджу творчага саюза ў вачах грамадства і дзяржавы, хаця "самаедства" заўсёды было, на жаль, адной з якасцей "інжынераў чалавечых душ" і "лаўцоў цудоўнага".

Канешне ж, за перыяд з 2011 года Радай БСМ і яе прэзідыумам, аб'ектыўна кажучы, было зроблена нямала, пра што падрабязна раскажаў у сваім справаздачным дакладзе старшыня Саюза Уладзімір Савіч. Асабліва гэта датычыцца выставачнай і вытворча-экзамінацыйнай дзейнасці — двух важных "кітоў" нашай грамадскай арганізацыі. Недахопы? Куды ж без іх. Былі і будуць — такая наша планіда ў гэ-

тым складаным свеце, дзе сучаснае выяўленчае мастацтва прабывае ў нейкай стагнацыі, у параўнанні хаця б з 1960 — 70-мі гадамі мінулага стагоддзя, калі яшчэ існаваў моцны ідэалагічны прэс. Зараз быццам бы ёсць усе магчымаствы ствараць свабодна і "што хачу", але шэдэраў я нешта не ўбачыў. Скажам, на той жа кароткачасовай выстаўцы "Ад З'езда да З'езда", дзе былі паказаны сотні твораў, зробленыя за апошнія тры гады...

Так, у прасторы выставак гэтага часу адбываліся нацыянальныя, міжнародныя і замежныя праекты, рэспубліканскія, абласныя, групавыя, персанальныя акцыі ды пленэры: нашы мастакі прынялі ўдзел амаль у 500 выстаўках, сімпозіумах ды іншых мерапрыемствах у краіне і за яе межамі. І тут важную ролю адыгралі добрыя творча-арганізацыйныя сувязі Саюза з Міністэрствам культуры Беларусі, з

фесійна не пісаў ды не паказваў па тэлебачанні, каталогі не рабіліся, не лічачы тых рэдкіх выданняў, якія творцы выпускалі за свой кошт. Штосьці, канешне ж, друкавалася ў газеце "Культура" і часопісе "Мастацтва", але для рэспублікі ў цэлым гэта кропля ў моры. Тым больш, мала хто з мастакоў ды іншых дзеячаў культуры гэтыя выданні чытае ды выпісвае. Хаця, сказаць праўду, з дапамогай Саюза за гэты перыяд было выдадзена некалькі фундаментальных альбомаў пра сучаснае выяўленчае мастацтва.

Але кардынальныя пытанні часу — хто мы і куды мы, мастакі, сёння ідзём, якія перспектывы чакаюць нас заўтра, і наогул, што такое "добра" ў сучасным беларускім мастацтве, а што "не" — на З'ездзе, на жаль, не закраналіся. Нясмелыя спробы некаторых прамоўцаў дакрануцца да такіх праблем патаналі ў праблемах арганізацыйнага пара-

З'езд — прайшоў... Што далей?

гар-і аблвыканкамамі, з іншымі зацікаўленымі дзяржаўнымі ды грамадскімі ўстановамі. Шмат карыснага было зроблена прэзідыумам і Радай Саюза і ў іншых галінах: гаворка — пра дзейнасць мастацкіх камбінатаў, Палаца мастацтва ды іншых галерэй, ремонт нерухомай маёмасці і набыццё асноўных сродкаў вытворчасці, вырукку ад асноўнай дзейнасці (арэнды), матэрыяльную і творчую дапамогу членам Саюза і г. д.

Усё гэта так — дастаткова паглядзець даведнік, надрукаваны спецыяльна да З'езда: там усё гэта акуратна пералічана. Але пэўныя праблемы, што асабліва датычыліся творчасці, засталіся нявырашанымі з прычыны розных аб'ектыўных і суб'ектыўных акалічнасцей. Выставак было вельмі шмат і ў Мінску, і ў рэгіёнах, і за мяжой краіны, але практычна ўсе яны не аналізаваліся, пра іх амаль ніхто пра-

ду, у дыскусіях пра тое, як працавала кіраўніцтва Саюза і як наогул захаваць гэтую арганізацыю ў наш складаны час. Пытанні, безумоўна, важныя, але нельга забываць, што Саюз у першую чаргу — гэта творчасць, і ён існуе для гледачоў, для народа, для тых, каму мастацтва належыць.

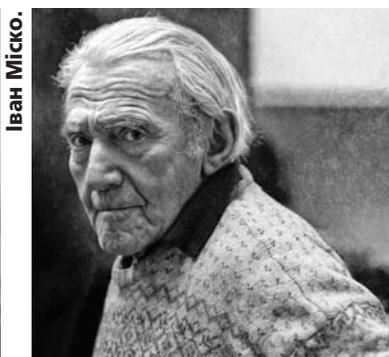
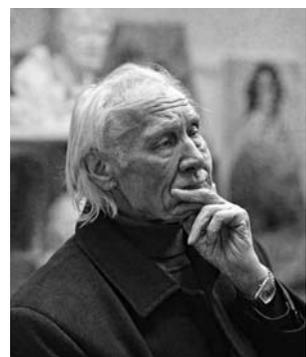
І ніхто не закрануў пытанні, чаму выставачныя залы пустыюць, чаму адсутнічае годная рэклама ў грамадскай прасторы, і чаму, уласна, знікла ў краіне мастацкая крытыка ды аналітыка. Ці не таму сёння крытэрыі прафесійнай ацэнкі якасці творчасці абсалютна страчаны ды аддадзены на водкуп дылетантам ад журналістыкі? Таму простама гледачу ў бурлівым акіяне плыняў ды "ізмаў" сучаснага мастацтва не разабрацца, ды і, па вялікім рахунку, ён, глядач, у адносінах да выставак даўно ўжо стаў індывідуальным. Напрыклад, для каго ладзілася

Будзем на сувязі!

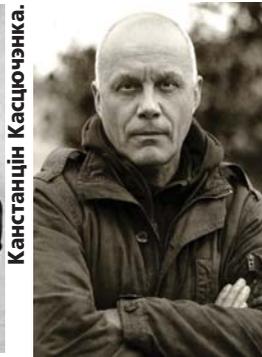
Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркоўвайце на facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby, twitter.com/kultura_by!

Фотасюжэт нумара

"Скульптары вачыма скульптара"

Нямала скульптараў засведчылі свой талент у сумежных з пластыкай сферах: жывапісе, графіцы, архітэктурцы. Ёсць у згаданым творчым цэху і тыя, хто, натхнёны прыкладам Мікеланджэла, спрабаваў зрабіць нешта вартае ў сферы літаратуры. Скульптар Яўген Колчаў, маючы добры досвед у сваёй прафесіі, пайшоў тым жа шляхам, але па іншай дарозе. І прыйшоў да высновы, што твор мастацтва ў такой жа ступені ўплывае на фарміраванне асобы аўтара, як асоба аўтара — на вонкавую форму ды змест тво-

ра. І насамрэч, творы — лепшая біяграфія, лепшы аўтапартрэт аўтара. Фатаграфічны праект Колчава "Скульптары вачыма скульптара" — сведчанне павагі да сваіх калег і, адначасова, спроба ўбачыць у іх аблічча сутнасныя рысы часу, вобраз якога яны ствараюць уласнымі рукамі.

Праект складаецца з 19 фотапартрэтаў 16 беларускіх скульптараў. Экспазіцыя размешчана ў Мемарыяльным музеі-майстэрні З.І.Азгур.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

пазіцыя, што працавала пад час XXI З'езда? Для гледачоў? Не. Яна фармальна існавала толькі як "фон" для правядзення З'езда. І яна, без усякай суправаджальнай ататацыі, праіснавала ўсяго чатыры дні. Чаму? Хаця гэтая выстаўка, у якой прынялі ўдзел практычна ўсе члены БСМ, заслугоўвае таго, каб пра яе можна было б паразважаць на самым сур'ёзным узроўні.

Думаю, пытанні пра тое, для каго, уласна, існуе мастацтва, для каго працуе мастак і як вырашыць вечныя праблемы "мастак і глядач", "мастак і грамадства", "мастак і крытык", выходзяць за межы толькі непасрэдных задач БСМ і набываюць характар дзяржаўны. Зразумела, паўтараюць, для Саюза самая галоўная праблема сёння — як захаваць сваё грамадскае аб'яднанне. Але тут без дзяржавы — нікуды. Хочацца верыць, што новае кіраўніцтва БСМ усё ж атрымае адпаведнае разуменне пытання дзеючай улады, бо нейкія напрацоўкі ў гэтых адносінах ужо ёсць. Але, пры ўсім тым, не трэба забывацца і на ўласна творчыя, мастакоўскія пытанні...

Сярод галоўных кірункаў працы Саюза на бліжэйшыя гады на З'ездзе былі вызначаны як стратэгічныя, так і тактычныя дзеянні: умацаванне эканамічнага становішча Саюза праз развіццё яго вытворчай базы, кансалідацыя намаганняў усіх структур БСМ па абароне творчых, матэрыяльных і маральных інтарэсаў членаў Саюза... Зрэшты, такія паставы заўсёды пасля кожнага З'езда былі пазітыўныя, аптымістычныя; іншая справа, як яны потым рэалізаваліся. Скажам, пра тое, як была рэалізавана рэзалюцыя мінулага, XX З'езда мастакоў, не было сказана ні слова. Дык навошта такія рэзалюцыі? Ды і праект рэзалюцыі XXI З'езда не быў разгледжаны дэлегатамі: дадзенае пытанне даручана новай Радзе БСМ. Хаця, на мой погляд, гэта павінен быў вырашаць толькі З'езд.

У яго рабоце прынялі ўдзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў і першы намеснік міністра Уладзімір Карачэўскі. У іхніх выступленнях закраліся важныя праблемы і ўласна беларускага нацыянальнага мастацтва ў прасторы краіны ды замежжа, і арганізацыйна-творчыя ўзаемаадносіны Міністэрства і Беларускага саюза мастакоў.

Новым старшынёй БСМ быў абраны таленавіты мастак Рыгор Сітніца, які да гэтага працаваў у Саюзе першым намеснікам старшыні.

Барыс КРЭПАК

Рэпарцёрскі марафон

Тая самая капліца 1802 года.

Капліца з 1802-га — новы "цвік" маршруту скансена

Гісторыя капліцы з вёскі Каралеўцы на Вілейшчыне была пакручастай. Унікальны драўляны храм рандальнай формы, збудаваны ў 1802-м стараннямі мясцовага селяніна Аляксандра Рогача, не адзін год прастаяў без даху, спакваля пераўтвараючыся ў паражню. Яшчэ ў 1986-м тое, што ад яго засталася, разабралі ды перавезлі ў Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту, а неўзабаве пачалася рэстаўрацыя...

Аднак добрыя два дзесяцігоддзі капліца (што праўда, ужо з дахам) знаходзілася нібыта ўбаку ад музейнага жыцця — наведвальнікі паглядзілі на яе хіба мімаходзь. Але цяпер прыспеў час пратаптаць туды сцежкі: дзякуючы Дзяржаўнай праграме "Культура Беларусі" гэтая гісторыя зведала "хэпі-энд", і 20 снежня ў музеі адбылося адкрыццё новай экспазіцыі.

Цяпер храм з больш як двухсотгадовай гісторыяй выглядае як новы. Але дырэктар музея Святлана Лакотка тлумачыць, што гэта толькі вонкавы ўражанні. Сапраўды, ашалёўка цалкам абноўлена, але пад ёй заха-

"Хэпі-энд" праз 27 гадоў, прадугледжаны Дзяржпраграмай

валі ўсе тыя аўтэнтчныя элементы, якія толькі было магчыма. А неўзабаве "паціна часу" мае знівеляваць гэтае ўражанне "навадзела".

Рэстаўрацыю праводзіла спецыялізаваная арганізацыя — "Белрэстаўрацыя", і кіраўніцтва музея засталася цалкам задаволена ўзроўнем выкананых работ ды адказным стаўленнем да тых іх аспектаў, якія простым будаўнікам могуць падацца дробязнымі. Тым не менш, работы занялі трохі больш за год, і гэты сціплы тэрмін, мабыць, тлумачыцца адэкватным фінансаваннем. Паралельна з рэстаўрацыяй супрацоўнікі музея займаліся ад-

наўленнем інтэр'ера храма, які змяняў як канфесійную прыналежнасць (збудаваны як грэка-каталіцкі, ён стаў праваслаўным), так і прызначэнне — ад могілкавай капліцы да прыхадской царквы. Інтэр'еры было вырашана рэканструяваць менавіта на першы этап гісторыі помніка, калі еўрапейскія традыцыі сакральнага дойлідства "прышчапіліся" на народную глебу. Карпатлівая праца навукоўцаў здолела аднавіць тыя цікавыя рэгіянальныя звычаі.

Элементы інтэр'ера, якія сёння могуць убачыць турысты, — "родам", вядома, не з гэтага храма (там унутры ўвогуле нічога не ацалела), але менавіта з Вілейшчыны пачатку XIX стагоддзя. Некаторыя прадметы — аўтэнтчныя, і ў выніку рэстаўрацыі яны набылі свой адпачатны выгляд ды колеры — як, напрыклад, панікадзіла. Некаторыя ж прадстаўлены ў выглядзе копій: умовы, набліжаныя да натуральных, не дазваляюць захоўваць у храме арыгінальныя абразы двухсотгадовай даўніны.

А на рэканструяванай званіцы (арыгінал у свой час не аддалі музею мясцовыя жыхары) з'явіўся сапраўдны звон канца XVIII стагоддзя. Ён быў перададзены ў скансен на дэпазітнае захоўванне Музеям старажытнабеларускай культуры НАН Беларусі. Рэстаўрацыя ў дадзеным выпадку таксама спатрэбілася: у савецкі час звон выкарыстоўваўся ў якасці пажарнага набату, і для пераканаўчасці яго пафарбавалі ў чырвоны колер.

— Мы даўно марылі, каб па-над тэрыторыяй музея луналі гукі звона, і нарэшце нашы мары ўрэчаісніліся, — распавяла Святлана Лакотка.

Звон, які пад час адкрыцця экспазіцыі быў апрабаваны вядомым рок-музыкантам (а па сумяшчальніцтве — супрацоўнікам скансена) Андрусём Такіндангам, гучыць і сапраўды звонка.

Між тым, рэстаўрацыйныя работы актыўна працягваюцца і яшчэ на адным аб'екце музея — царкве пачатку XVIII стагоддзя з мястэчка Барань, якую нехта ўжо паспеў прылічыць да страчанай спадчыны. Мяркуючы па аб'ёме зробленага, адкрыцця экспазіцыі выпадае чакаць ужо ў хуткім часе. Затрымка можа ўзнікнуць хіба з інтэр'ерам: па словах Святланы Лакотка, аднавіць унікальны іканастас царквы будзе няпроста. Але калі гэта здарыцца, у Музеі драўлянага дойлідства з'явіцца яшчэ адзін турыстычны "цвік".

Ілья СВІРЫН
Фота аўтара

І над гэтым аб'ектам шчыруюць рэстаўратары.

Супрацоўнік музея Андрусь Такінданг апрабоўвае звон.

Трэба абмеркаваць!

Якому тэлеканалу аддаць перавагу ў навагоднюю ноч?

Я не фанат тэлебачання і, даруйце, не разумею тых, у каго тэлевізар уключаны ўвесь дзень. Пакуль магчымаць выбіраць, што глядзець сярод некалькіх дзясяткаў каналаў была ў навіну, яна захапляла. Цяпер жа абыходжуся мінімальнай колькасцю і каналаў, і перадач. Навіны я чытаю ў Сеціве, фільмы люблю глядзець на вялікім экране ў кінатэатры. Але ёсць дні, калі тэлевізар — такі ж неабходны чыннік становага настрою, як і святочны стол. Гэта, скажам, Новы год. Тут "скрыня" патрэбна хаця б для таго, каб ў апошнія хвіліны адыходзячага года адчуць сябе часткай грамады, адчуць еднасць з краінай.

А ці патрэбен тэлевізар пад Новы год іншым? Ці аддаюць аптыманія дзеячы культуры ў навагоднюю ноч (ды і ўвогуле) перавагу беларускаму тэлебачанню?

Канстанцін ВАШЧАНКА,
мастак, дызайнер,
арт-дырэктар:

— Неяк не думаў пра гэта. Я ўвогуле мала гляджу тэлебачанне. А калі мяне цікавіць нейкія падзеі, дык пстрыкаю пультам. Як глядач аддаю перавагу такім каналам, як "Discovery" і "National Geographic". Па-першае, з іх дапамогай заўжды адкрываю для сябе нешта новае ды цікавае. Па-другое, тут мне ёсць чаму павучыцца ў сэнсе майстэрства падачы інфармацыі. Што ж да Новага года, дык, зразумела, сустрэну яго па беларускім часе. З дапамогай айчыннага тэлебачання...

P.S.

Нешта падобнае, калі ў сумоі гаворка заходзіла пра тэлебачанне, я чуў і ад іншых. Маўляў, беларускае ТБ гляджу, каб быць у курсе падзей і ведаць прагноз надвор'я на заўтра, але як глядач аддаю перавагу каналам, якія маюць высокі сусветны ці рэгіянальны рэйтынг. Аднак ёсць цікавасць і да свайго. У прыватнасці, людзі

Галіна ЛАДЗІСАВА,
дырэктар Музея гісторыі
горада Мінска:

— Мне не часта выпадае пасядзець ля тэлевізара. Каб ведаць, што адбываецца ў краіне, асабліва ў галіне культуры і мастацтва, гляджу беларускае тэлебачанне. Мэтанакіравана выбіраю тое, што датычыцца маёй працы, маёй прафесіі. З замежных тэлеканалаў мяне вабяць "Discovery" і "Культура". Магу адзначыць, што наша тэлебачанне, у чымсьці саступаючы замежным каналам, усё ж такі арыентуецца на добрыя ўзоры, і калі-нікалі робіць праграмы цікавыя ды змястоўныя. Я маю на ўвазе культурную хроніку і гісторыка-дакументальныя фільмы. У Новы год, сярод іншых каналаў, буду глядзець і беларускія. Абавязкова — віншаванне Кіраўніка дзяржавы...

з задавальненнем глядзець праграмы кшталту "Падарожжы дылетанта" ці дакументальныя серыялы, прысвечаныя малавядомым старонкам нацыянальнай гісторыі.

Што ж да Новага года, дык я буду вельмі рады, калі наша ТБ "адаб'е" гледачоў у расійскіх каналаў з іх досведам стварэння сваточных шоу.

Цікавіўся і разважаў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Дзяжурны па нумары

У эстрадзе ўсё спакойна

Алег КЛИМАЎ,
спецкарэспандэнт газеты "Культура"

"Скоро кончится век, как короток век..." — глэбальна абагульніў у сваёй песні "Кантрданс" Барыс Грабеншчыкоў. Хутка скончыцца год, які кароткі год — дазволі сабе перафразавач мэта. І яшчэ дазволі сабе адзначыць, што асабіста ў мяне застанецца ў памяці з гэтых чарговых 365 дзён сучаснай айчыннай музыкі. Няхай нават і на нейкі зусім кароткі час.

Год атрымаўся для беларускіх артыстаў "ни шатким, ни валким". Каб не аншлагавы канцэрт Макса Каржа ў "Мінск-Арэне", то я падабраў бы іншае слова: ніякім. Новых імёнаў, такіх, каб "ах", ён не прынёс, як і новых песень, што круціліся б у галаве хоць бы з месяца, новых альбомаў, аб якіх заклёбваючыся казалі б прафесіяналы і дылетанты, — таксама. Гэткая сярэдняя плынь за "ўсё і ўся". Пра застоі казаць асцерагуся, паколькі хіт, імя ў нашы дні могуць з'явіцца ў любы момант — для гэтага сёння не патрэбны гады цяжкай працы ў профільных установах. У прынцыпе, той жа Корж з'явіўся амаль раптоўна. Не думаю, што такая творчасць будзе вызначаць нейкія тэндэнцыі на цяперашняй эстрадзе. Хутчэй, у дадзеным выпадку магчымы "эфект Сярогі" (памятаеце такога?), калі ў гомельскага рэпера нарадзіліся клонікі, якія зніклі з ТБ і радыё разам са сваім прататыпам, хутка адгрымеўшым двума з паловай шлагерамі. Сам жа Макс падаецца мне больш разнастайным ў творчасці, чым выканаўца "Чорнага бумера". Калі галава ў Каржа не закружыцца, калі порах у парахаўніцах маецца, калі яго менеджмент будзе паводзіць сябе разумна, то яшчэ гадоў пяць прысутнасць у верхніх радках чартаў яму забяспечана.

Хоцацца верыць, што пасля таго, як Алена Ланская з'ездзіла на "Еўрабачанне", сконцацца і надта ўжо местачковыя скандалы ў нашым шоу-бізнесе, звязаныя з гэтым конкурсам. Што да самога выступлення Алены, дык яно было ні дрэнным, ні добрым, а — у трэндзе, адпавядала ўзроўню трэка. З асцярожным аптымізмам гляджу на тое, што, пад аецца, ад нашых прэтэндэнтаў грамадская думка цяпер не патрабуе вяртацца дадому з вікторыяй. Можна, вось без таго папярэдняга накручвання і песня, якая паедзе ў маі ў Данію, "стрэліць". Хоць бы на прызываю троечку. Гэта значыць, возьме прыклад з Ілы Волкава, які заваяваў "бронзу" на апошнім дзіцячым "Еўра". Песня ў яго сапраўды была даволі запальнай. Ці больш свежы прыклад: другое месца Ёнэшы на "Turkvision" — поп-форуме для цюркамоўных выканаўцаў, які прайшоў у турэцкім Эскішахіры ў снежні.

Год атрымаўся для беларускіх артыстаў "ни шатким, ни валким". Новых імёнаў, такіх, каб "ах", ён не прынёс, як і новых песень, што круціліся б у галаве хоць бы з месяца, новых альбомаў, аб якіх заклёбваючыся казалі б прафесіяналы і дылетанты, — таксама. Гэткая сярэдняя плынь за "ўсё і ўся".

У рок-н-роле таксама ўсё абышлося без узрушэнняў. Іх не выклікала нават з'ява альбомам гурта "N.R.M.", які пару гадоў таму вызваліўся ад свайго фронтмена. Пласцінка атрымалася "сыраватай" як па змесце, так і па вакальна-інструментальным увасабленні. Рэнесанс жа беларускага року ў частцы павелічэння яго папулярнасці працягваецца. Праўда, на якасці матэрыялу гэта асабліва не адбіваецца. Я пісаў ужо ў артыкуле аб Нацыянальнай музычнай прэміі пра калектыў "VosaeSonca", які выпусціў у 2013-м два альбомы — электрычны і акустычны. Добрыя яны агульнымі сваім нападуннем, прахадным трэкаў, з "іншай оперы", я ў іх не знайшоў, прытым — вось жа парадокс! — пласцінкі гэтыя не далі музычнаму свету Беларусі і безумоўных хітоў.

"Он играет им всем, ты играешь ему — так, позволь, я сыграю тебе" — такімі словамі заканчваецца кампазіцыя пецябургскага гурта "Акварыум", якую я працываў у пачатку. Артыст спявае нам усім — як умее, пра што ўмее. Мы "спяваем" яму — любоўю або нелюбюўю. Якім будзе 2014-ы для музыкантаў? Па меншай меры, юбілейным для некаторых з іх, напрыклад, для "Песняроў": брэнду ў верасні — 45! Тады мы ансамбль (ансамблі?) абавязкова адзначым асобна. А пакуль я хачу пажадаць вам (і сабе) пабольш святаў, адкрыццяў, перамог ад нашых зорак ды пачаткоўцаў!..

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Варта адзначыць, што самі супрацоўнікі музея зусім не скарысталіся з часовай адсутнасці ўласных плошчаў, каб узяць паўзу ў рабоце. Цягам апошніх гадоў "К" рэгулярна інфармавала пра іх новыя праекты — дзесьці "ў прымаках" (у тым ліку, дарэчы, і за мяжой). А ёсць жа яшчэ і звычайная будзёншчына кшталту тэматычных "гастролей" па школах...

Дарэчы, усё тое можна сказаць і на конт Музея гісторыі беларускай літаратуры, будынак якога сёлета таксама зачынілі на рамонт — хоцацца верыць, што зусім ненадоўга. Да таго ж, у яго найбліжэйшых планах — і яшчэ адна вялікая падзея: адкрыццё новага філіяла, прысвечанага Васілю Быкаву.

Адпаведна, час для рэарганізацыі выпай і сапраўды не самы спрыяльны. Пытанне хіба ў тым, ці пераадольныя ўсе гэтыя складанасці. Намеснік начальніка ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Дзмітрый Шляхцін перакананы, што адказ у дадзеным выпадку можа быць толькі станоўчым.

Чым вызначаецца статус?

На сённяшні момант Музей Багдановіча мае два філіялы: ужо згаданую "Беларускую хатку" і "фальварак" у Ракуцёўшчыне. Неўзабаве абое яны павінны на роўных правах уліцца ў ДМГБЛ, які, да слова, і сам мае тры філіялы ў розных кутках Беларусі. Плюс Музей Петрусы Броўкі ды яго філіял на Ушачыне, які таксама ўваходзіць пад адзіны дах...

"Епархія" атрымліваецца даволі вялікай — нават без уліку будучага Музея Васіля Быкава. Але бурлівы розгалас выклікалі не аб'ектыўныя складанасці яе адміністравання, а перадусім сам факт паніжэння статусу Музея Багдановіча. Некаторыя прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі знайшлі тут сімвалічны падтэкст: на іх думку, разам з установай быў паніжаны таксама і грамадскі статус самога класіка.

— Сярод філіялаў Дзяржаўнага літаратурнага музея Расіі ёсць музеі, прысвечаныя такім постацям, як Лермантаў, Дастаеўскі, Чэхаў... І ніхто чамусьці не лічыць такі стан рэчаў знявагай класікаў, — парыруе гэтыя абвінавачванні Дзмітрый Шляхцін. — Бо само паняцце статусу ў дадзеным выпадку мае зусім не юрыдычнае вымярэнне — яно вызначаецца пашанай да творцы з боку нашых сучаснікаў. А тая, у сваю чаргу, залежыць таксама і ад эфектыўнасці работы музея. Дарэчы, рэзананс, які ўзнік цяпер вакол Музея Максіма Багдановіча, сведчыць пра тое, што статус пэрта ў нашым грамадстве — вельмі высокі. Нягледзячы на беспадстаўную крытыку на наш адрас, мы расцэньваем такую ўвагу да гэтай постаці як вельмі пазітыўны знак: яна дэманструе тое,

Pro et contra адной сітуацыі: наведвальнік змен не адчуе, а што ж чакае супрацоўнікаў?

што захады дзяржавы (а ў тым ліку — і самога музея) у галіне папулярнасці творчасці класіка маюць свой плён...

Дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Лідзія Маркарэвіч лічыць асобу Максіма Багдановіча вартай асобнага музея. Аднак пры гэтым апелюе не толькі да маштабу яе творчага таленту, але таксама і да спецыфікі музейнай работы па ўвекавечванні апошняга:

— Музей Багдановіча ўжо сам па сабе стаў асобнай старонкай у гісторыі беларускай літаратуры, культуры і музейнага ўстаўства: цяжка падлічыць, колькі выбітных праектаў было зладжана яго супрацоўнікамі за 33-гадовую гісторыю існавання. Ды і сёння ён самааддана шчыруе на ўласнай ніве, нягледзячы на свае складаныя ўмовы. На маю думку, ніхто лепш за супрацоўнікаў профільнага музея не справіцца са складанай і спецыфічнай задачай захавання памяці пра вялікага пэрта ды папулярнасці яго творчасці...

Дзмітрый Шляхцін не пярэчыць гэтаму аргументу, аднак прыводзіць у адказ іншы:

— Змена юрыдычнага статусу ніякім чынам не павінна паўплываць на сам характар, сутнасць работы Музея Багдановіча. Наадварот, ініцыюючы дадзеныя крокі, мы ставім перад сабой зада-

чу яго ўдасканалення. Да таго ж, ёсць установы — у тым ліку і на Беларусі, — статус філіялаў якіх не перашкаджае ім ствараць якасны музейны прадукт...

Тэхнічныя моманты і творчы вынік

Натуральна, змена статусу прадугледжвае і канкрэтнае юрыдычнае нападуненне — і менавіта на апошняе варта звярнуць асабліва ўвагу. Прыкладам, "суверэнная" музейная ўстанова мае сваю ўнутраную структуру. У дадзеным выпадку гэта навукова-экспазіцыйны і экскурсійна-масавы аддзелы, фондасховішча... Філіял ніякай структуры не прадугледжвае, ды і яго штатны расклад значна меншы.

На сённяшні дзень у Музеі Багдановіча — 32 супрацоўнікі, з іх 18 — "навуковы актыв". Прычым гэты лік ужо быў адкарэктаваны на 20% сёлетняй аптымізацыяй. Натуральна, штатныя расклады музейных філіялаў не ўтрымліваюць такую колькасць "адзінак".

Музей Багдановіча:

Дырэктар установы баіцца, што іх заста-нецца разы ў чатыры менш.

І самае важнае. Як адзначыла Таццяна Шляговіч, калектыў музея — гэта не проста "штатныя адзінкі", але менавіта зладжаная сябрына, якая рупліва ды творча працуе дзеля агульнай справы. Вынікі працы калектыву не дазваляюць у тым сумнявацца. Гэта значыць, музею ёсць што губляць.

— За гады сваёй працы я мела безліч магчымасцей пераканацца ў тым, што музейныя супрацоўнікі — гэта людзі асаблівыя, — кажа дырэктар установы. — Далёка не кожны можа працаваць у музеі. З кімсьці мы вельмі хутка развіталіся, а вось нехта нават сышоўшы — вяртаўся, пакідаючы куды больш "грашовыя" пасады. Мяркую, гэта не залежыць ад тэмпераменту ці нават талентаў — хутчэй, гаворка менавіта пра склад розуму ды "ўнутраную пабудову". І нашы музейшчыкі — шчырыя патрыёты сваёй установы, таму больш за ўсё я баюся пазітыўнага страты гэтага неацэннага патэнцыялу, які ў меру ўсіх сваіх сіл (а часам і звыш іх) працуе на карысць беларускай культуры...

Варта адзначыць, што ніводзін з цяперашніх супрацоўнікаў Музея Багдановіча не апынецца на біржы працы (хіба толькі па ўласнай волі): пасля рэарганізацыі супрацоўнікі ад-

Праекты развіцця:

Чарговая, гэтым разам — зімовая, вандроўка "на колах" пралегла па Мінскай, Гродзенскай і Віцебскай абласцях. Прызнаемся шчыра, маршрут мы выпрацоўвалі без скрупулёзнасці. Проста прыкінулі, у якіх раёнах павінны даводзіцца да лагічнага завяршэння брэндавыя праекты, пра пачатак якіх "К" пісала ў свой час. Такім чынам і была складзена "лагістыка" нашага аўтапрабега па сямі раёнах Беларусі.

Летнія камандзіроўкі, безумоўна, з зімовымі не параўнаць: дні — кароткія, сонейка — рэдкасць вялікая. Адно слова — Піліпаўка, ваўчынае вяселле. Дарэчы, нейкіх таемных драпежнікаў на лясных начных трактах бачылі пастаянна. Але галоўнай мэтай падарожжа палічылі, як і раней, мэтанакіраваны пошук брэндавых культурных з'яў: ідэй, сувеніраў, гістарычных збудаванняў, што сталі антуражам для культурных дзей... А недахоп сонечнага святла гэтымі снежаньскімі днямі нам замяняла яркасць творчых праектаў, якія насуперак усяму прыдумваюць і з карысцю рэалізуюць нястомныя работнікі культуры. Шкада, што не ўсе...

Валожыншчына: як мы шукалі масла да кашы

"АграДоры" — клубу не памочнік?

Вёска Доры Валожынскага раёна — першы прыпыначны пункт нашага ваяжу. На адным з паважных месцаў — сельскі Дом культуры і дасугу. Побач — агульнаадукацыйная школа, праз дарогу — ДШМ з бібліятэкай. Здзівіла, што вокны кожнай установы ўпрыгожваюць адмысловыя выцінанкі. Уражанне такое, што сярод шэрага дня распачаўся вясёлы снегапад. Прыгожа! Менавіта выцінанка — адзін з брэндаў гэтых мясцін. Але пра яе — трохі папэзней...

Кіруе клубнай устаномай Валянціна Саўген. У свой час яна працавала намеснікам кіраўніка па ідэалогіі мясцовай сельскагаспадарчай арганізацыі. Рэакцыя на такую кадравую ракіроўку ў нас была адзіная: відаць, сённяшняя сувязі з "АграДорами" ў СДКІД па старой памяці — самяя ўзорная. Аднак — не. Па словах Валянціны Аркадзьеўны, змянілася ў арганізацыі кіраўніцтва, скасаваліся да-

наго музея прыойдуць працаваць у іншы, галаўны.

— Але гэты адзіны жывы арганізм распадаецца, быццам ртуць, і спатрэбіцца нейкая дадатковая сіла, каб ізноў яго сабраць для рэалізацыі канкрэтных праектаў, датычных спадчыны Багдановіча, — працягвае Таццяна Шляговіч.

На думку Дзмітрыя Шляхціна, такая сіла павінна знайсціся ў нетрах самой музейнай установы — ДМГБЛ:

— Стварыць нармальныя ўмовы для работы, рацыянальна размеркаваць абавязкі супрацоўнікаў — гэта рэальна і не патрабуе нейкіх звышвысілкаў альбо распрацоўкі спецыяльных нарматыўна-прававых актаў. Дастаткова будзе і ўжо дзеючага Працоўнага кодэкса, паводле якога наймальнік мае права вызначаць характар дзейнасці супрацоўнікаў. Адпаведна, калі ў фондах ДМГБЛ будуць выдзелены некалькі супрацоўнікаў, у чыёй кампетэнцыі апынуцца фонды Музея Багдановіча, калі іх абавязкі будуць дэталёва прапісаны, праблема вырашыцца сама па сабе...

Фонды — гэта асобнае пытанне ў дыскусіі pro et contra. Няпісаны прынцып ужо згаданай вышэй “музейнай псіхалогіі” прымусівае адданага справе супрацоўніка лічыць кожны “здабыты” ім рыштэт у той ці іншай меры “сваім”, і грэх будзе папракаць рупліўцаў у гэтай “святой” форме клептаманіі ды сквалнасці.

ляговіч. — Сваімі сіламі яны ніколі не пацягнуць такі фэст. Але ж на яго працу ўвесь музей, і таму атрымліваецца добры вынік. Аднак неўзабаве гэта ўжо будзе “не мая парафія”... Баюся, мы можам многае страціць з-за адсутнасці агульнай лініі арганізацыі...

У сваю чаргу, Дзмітрый Шляхцін катэгарычна не згодзен з такім сцвярджаннем. Бо ў рамках вялікага музейнага калектыву (а ў ДМГБЛ пасля рэарганізацыі апынецца больш за сто супрацоўнікаў!) ніхто не забараняе ствараць творчыя групы для рэалізацыі тых або іншых канкрэтных праектаў.

А ў дзейнасці “аб’яднанага” экспазіцыйна-выставачнага аддзела спецыяліст нават бачыць гэтую перавагі: канцэпцыі і праблемныя аспекты новых праектаў можна будзе вырашаць у больш шырокім коле, метадам “мазгавога штурму”.

— У дадзеным выпадку мы кажам выключна пра “тэхнічныя” пытанні, вырашэнне якіх знаходзіцца ў кампетэнцыі непасрэдных кіраўнікоў устаноў, — перакананы Дзмітрый Шляхцін. — І калі ўсё грунтоўна ўзважыць ды прыняць слушныя рашэнні, можна стварыць эфектыўную і дзездольную сістэму, што куды больш пасуе варункам сучаснага жыцця, чым тыя формулы, якія дасталіся нам з савецкіх часоў і якімі дасюль мы па інерцыі карыстаемся...

У сваю чаргу, Дзмітрый Шляхцін перакананы ў тым, што ўсе гэтыя клопаты маюць толькі часовы характар:

— Паўтаруся: дзейнасць Музея Багдановіча застанеца такой, якой яна і была. Будуць праводзіцца і культурна-асветніцкія мерапрыемствы, і выстаўкі, і мадэрнізацыя экспазіцыі, мае працягвацца камплектаванне фондаў — карацей, усе правыя паўнакроўнай музейнай справы. За выключэннем хіба фінансава-гаспадарчых клопатаў, якія адыдуць да галаўной установы. Падаецца, гэта, наадварот, павінна вызваліць супрацоўнікаў Музея Багдановіча ад зусім “немузейных” спраў, развязаць ім рукі...

— Пакуль да канца не вырашаны юрыдычны бок справы, вельмі цяжка сказаць, як гэтае аб’яднанне будзе выглядаць канкрэтна і да якіх вынікаў яно прывядзе, — рэзюмавала нашу гутарку Лідзія Макарэвіч. — Патрэбна вельмі ўдумлівая праца, трэба вельмі дакладна пралічыць, што стаіць за гэтым крокам і ў плане эканамічным, і ў рэчышчы стратэгічнай культурнай палітыкі нашай дзяржавы...

Прагнозы на гэты конт, зразумела ж, істотна адрозніваюцца. Хтосьці кажа пра новыя магчымасці для развіцця, хтосьці... Ну, не будзем рэтрансляваць чуткі і

На маю думку...

Эканамічная выгада захавання спадчыны

Ала СТАШКЕВІЧ,
начальнік аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі

Знакавай падзеяй для нашай краіны стала акрэдытацыя ў UNESCO першай беларускай арганізацыі — Студэнцкага этнаграфічнага таварыства. Гэта адкрывае шырокія магчымасці ўдзелу беларусаў ва ўсіх міжнародных праектах, звязаных з дзейнасцю па захаванні нематэрыяльнай спадчыны.

І гэта вельмі добры знак. Канвенцыя аб захаванні нематэрыяльнай спадчыны, прынятая Генеральнай канферэнцыяй UNESCO ў 2003 годзе, скіравана, галоўным чынам, на супольнасці. А таму важнае далучэнне моладзі да працэсаў захавання нашага нематэрыяльнага багацця. Толькі ў такім выпадку спадчына захавецца. Але ў якой форме?

Мяркую, сэнна спадчына не можа існаваць у архаічных кантэнтах. І гэта натуральна, бо грамадства пастаянна змяняецца, адпаведна, змяняюцца і патрабаванні да формы існавання традыцыі. Калі мы паглядзім спіс элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO, то ўбачым, што разнастайныя традыцыі ў большасці краін захоўваюцца ў сваіх другасных формах. Возьмем, да прыкладу, танга, якое ўвайшло ў рэпрэзентатыўны спіс: сэнна гэта ўжо прафесійны танец. Альбо бразільскі Фестываль пачатку вясны, прымеркаваны да Масленічнага тыдня: у наш час ён ператварыўся ў спаборніцтва розных танцавальных школ самба. Усе мы рухаемся да сучасных форм папулярнасці і выкарыстання спадчыны. Галоўнае, каб пры такой рэпрэзентатыві захаваліся знакавыя сістэмы, якія фарміруюць нашу ідэнтычнасць, беларускую культуру.

Тыя ж лозапляценне, батлейка перайшлі фазу лакальнасці і існуюць у другасных формах. Ніхто не скажа, што гэта не наша нематэрыяльная спадчына. Проста — больш сучасны ўзровень існавання элемента нематэрыяльнай культуры. Ці возьмем тое ж Купалле, якое ўсё больш набывае ўрбаністычныя рысы. Выдатна, што традыцыя развіваецца, і пры гэтым не страчваецца першасны сэнс свята. Ды і згаданая Канвенцыя выступае супраць кансервацыі любых элементаў нематэрыяльнай спадчыны. Жадаем мы таго ці не, але найбольш архаічныя формы традыцый паступова знікаюць.

Інстытут культуры цягам двух гадоў вядзе інвентар аб’ектаў НКС, стымулюе, галоўным чынам, рэгіёны іх больш актыўнага ўключэння ў працэс інвентарызацыі нематэрыяльнай спадчыны. Рух павінен быць “знізу”, бо калі самі супольнасці не зразумеюць, што той або іншы традыцыйны элемент іх спадчыны з’яўляецца ўнікальнай каштоўнасцю, які трэба захоўваць і рэпрэзентаваць, ніякага плёну не будзе. Невыпадкова зараз усё часцей можна пачуць выказванні адносна інтэгральнай кансервацыі, у якой чалавек і супольнасць адыгрываюць велізарную ролю.

Прыкладу факт. Цягам доўгага часу (прыкладна з 1968 года) фарміраваліся архівы Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Акадэміі навук. Але ці шмат з зафіксаванага даследчыкамі ў розны час захавалася ў жывой традыцыі сэнна? Ці засталіся сведкі традыцыйных народных дзействаў, зафіксаваных дзесяцігоддзі таму этнографамі? А таму нядаўняе выяўленне дакументальнай стужкі пра народны тэатр у вёсцы Бялевічы Слуцкага раёна і наступная экспедыцыя туды бачацца выключэннем, адным з многіх. І гэтай рэвіталізацыяй абраду займаўся не акадэмічны інстытут, а літаральна адзін чалавек — Аляксей Глушко, кіраўнік таго самага Студэнцкага этнаграфічнага таварыства, якое робіць выдатную справу па аб’яднанні моладзі, і што вельмі важна — у розных рэгіёнах краіны.

Неабходна ўсвядоміць: захаванне нематэрыяльнай спадчыны — працэс эканамічна выгадны, у першую чаргу — для сельскай мясцовасці. На аўтарскіх правах супольнасць можа зарабляць. Больш за тое: сэнна вельмі востра стаіць пытанне абароны нематэрыяльных вясковых брэндаў. Так, у айчынных інвентар нематэрыяльнай спадчыны ўнесены некалькі варыянтаў традыцыйнай ежы. Выпушчана кніга, прысвечаная кухні вёскі Семежава. І нельга дапусціць, каб тыя ж адметныя рэцэпты страў расцягваліся рэстаранамі, а вёска пры гэтым нічога не атрымлівала. Чаму сям’я, у якой з пакалення ў пакаленне перадаваўся ўнікальны рэцэпт традыцыйнай ежы, не можа прэтэндаваць на грошы ў такой жа ступені, што і аўтар літаратурнага твора?..

факт "паніжэння статусу" ці проста рэарганізацыя?

Але, па словах Дзмітрыя Шляхціна, “змяшання артфактаў” адбыцца не павінна, бо філіял мае права захоўваць уласныя “шыфры” — побач з адзнакамі галаўной установы:

— Паводле Інструкцыі аб парадку камплектавання музейных фондаў, унутры музейнага ўліку, навуковай апрацоўкі і захоўвання музейных прадметаў і музейных калекцый, уключаных у Музейны фонд Рэспублікі Беларусь, навукова-дапаможных і сыравінных матэрыялаў, зацверджанай пастановай Міністэрства культуры ад 01.11.2007 г. № 44, дапускаецца вядзенне аўтаномнага ўліку ў тых філіялах, якія маюць гістарычна сфарміраваныя фонды. Адпаведна, гэта тэхнічныя пытанні, і не трэба выдаваць іх за нейкую аб’ектыўную праблему...

Урэшце, нельга абмінуць увагай і яшчэ адзін аспект — сістэму ўзаемадзеяння паміж Музеям Багдановіча ды ягонымі філіяламі. Нагадаем, вынікам гэтай працы стала, прыкладам, яскравае свята паззіі “Ракуцёўскае лета”.

— Наш філіял у Ракуцёўшчыне — гэта загадчык-пенсіянерка і два чалавекі абслугоўцаў, — распавядае Таццяна Шля-

говіч. Урэшце, эканамічны аспект. На думку Таццяны Шляговіч, рэарганізацыя можа не дасягнуць галоўнай сваёй мэты — аптымізацыі бюджэтных выдаткаў на ўвекавачванне постаці Багдановіча музейнымі сродкамі:

— Мой досвед працы сведчыць, што ў малой гаспадарцы эканоміць куды працей: ты ведаеш усе свае “дзіркі” і разумееш, за кошт якіх рэсурсаў іх можна залатаць. Да таго ж, нямала сродкаў запатрабуюць нават самі юрыдычныя фармальнасці — скажам, знішчэнне пячатка...

“Папярковы” аспект рэарганізацыі, без сумневу, адыме шмат часу і пэўную колькасць сродкаў. Арганізацыйна-бухгалтарскі аспект дзейнасці кожнай дзяржарганізацыі няпросты нават у звычайны час, не кажучы ўжо пра такія пературбацыі. Ды і дамовы з партнёрамі (у тым ліку замежнымі) давядзецца перазаклучаць нанова. Прыкладам, установа выйграла грант па праграме “Сыны Айчыны” пад эгідай Рускай Праваслаўнай Царквы, прапанаваўшы сумесны праект з Музеям Мікалая Дабралюбава ў Ніжнім Ноўгарадзе. Натуральна, усё гэта — таксама тэхнічныя аспекты, але...

домыслы. Хто ў гэтым выпадку мае рацыю, пакажа толькі Яе Вялікасць Будучыня. Але яе, як вядома, ствараюць канкрэтныя людзі...

Аднак ужо сэнна ясна адно: гутарка вядзецца менавіта пра тыя самыя “тэхнічныя” пытанні. Гаворка — пра тактыку, а зусім не пра стратэгію: яна вызначана ўжо даўно і ніякаму рэвізіянізму не падлягае. Вось і Таццяна Шляговіч запэўніла, што яе калектыв у кожным разе будзе прыкладаць усе свае сілы для таго, каб працягваць свае шчыраванні на абранай ніве.

Урэшце, рэзюмэ ад супрацоўніка Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Дзмітрыя Шляхціна:

— Наша стратэгічная мэта — захаванне і развіццё беларускай культуры. Мы імкнёмся стварыць новыя ўмовы для якаснага ўдасканалення, пераадолеўшы той кансерватызм, які ўсё яшчэ даецца ў знакі ў бюджэтнай сферы. А ў аснове ўсіх нашых крокаў — менавіта грамадзянін, спажывец паслуг культуры. Ні адно наша дзеянне не павінна прывесці да таго, каб ён пацярпеў у сваім фундаментальным канстытуцыйным праве...

Ілья СВІРЫН

акцыя “К” — журналісцкі аўтапрабег па СДК і не толькі

Усюдыісны музейны воўк. Ці ёсць варыянты?

мінімуму і стасункі. Быццам не дзеці аграрыяў бегаюць на васьмі клубных фарміраваннях. А вось кантакты са школамі — сталыя ды трывалыя. Дырэктар ДМШ Вольга Харлінская кіруе клубным гуртком габелена і выцінанкі. Натуральна, што бумам на выцінанку ахоплена і школа. Таму і зіхацяць у вокнах папярковыя карункі — візітоўкі вёскі Доры.

У чарговы раз сутыкнуліся з праблемай начных дыска-тэк, якія аджываюць свой век з прычыны вядомай усім забароны непаўналетнім знаходзіцца на танца пасля 23.00. У Дорах тая ж сітуацыя, што і ва ўсіх: работнікаў культуры хвалюе тое, што падлеткі бавяць вечары бескантрольна. Чарговае пытанне ў нікуды: калі ж завершыцца гэты “эксперымент” над моладдзю?..

Між тым, план па аказанні платных паслуг СДКІД ужо перавыканаў, за кошт канцэртаў зарабіўшы у пазабюджэт сем мільёнаў рублёў.

Мы ж накіроўваемся да чарговай установы культуры — дорскага філіяла Івянецкай дзіцячай школы мастацтваў. Кабінет загадчыка апошняй нагадвае хутчэй элегантную экспазіцыю музея: на сценах — з густам падабраныя і размешчаныя на сценах выцінанкі, а таксама іншыя ўзоры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Як высветлілася, Вольга Харлінская — не першы год з’яўляецца сябрам Беларускага саюза народных майстроў, і апроч функцый па кіраванні вучэбным працэсам у ДШМ з задавальненнем далучае да мастацтва і дзяцей. Адзіны клопат — якасныя матэрыялы для сувеніраў. Нават тая ж папера каштуе вельмі дорага...

Што шчыра ўразіла, а што — занепакоіла і нават засмуціла нашых журналістаў пад час зімовага аўтапрабегу па гэтых мясцінах, чытайце на старонках 10 — 11.

Эксклюзіўнае інтэрв'ю з Янкам Купалам: друкуецца ўпершыню!

Нашай рэдакцыі, скажам шчыра, пашанцавала: мы змаглі ўзяць інтэрв'ю ў Янкі Купалы. Дзівіцеся? Але гэта чыстай вады праўда. Таму без лішніх прэамбул прапануем вашай увазе гэты эксклюзіўны тэкст! Пытанні мы складалі ўсёй рэдакцыяй, а адказы — сапраўдныя словы Івана Дамінікавіча (хіба за выключэннем пары рэплік)!

— Іван Дамінікавіч, якім жа чынам вы завялі акаўнт у сацыяльнай сетцы?

— Шчырапаважаны Паночку, я заўсёды быў у трэндзе, вы ж ведаеце, а гэта — найбольш актуальны шлях данесці нешта да сучасніка. Вы ж зараз он-лайн 24 гадзіны, і гэта рэальнасць. З гэтым не трэба змагацца — да гэтага трэба прыстасоўвацца. Калі сучаснаму беларусу прасцей даведацца нешта новае ды карыснае пра сваю культуру ў стужцы навін, то трэба даць яму гэтую магчымасць. Ну, і яшчэ, ведаеце, Уладзіслава Францаўна стварыла сабе акаўнт у Facebook, і сябры мае там ёсць. Мне падабаецца, карацей кажучы.

(Хацелася б, каб менавіта так нам адказаў сам Купала.)

— Пра вас кажуць, што былі вы чалавекам хоць і кампанейскім, але ўсё ж даволі самотным, нярэдка любілі адзіноту. Неяк дзіўна бачыць вас у сацыяльнай сетцы, дзе людзей — процьма!..

— "...Вам жэлательно иметь, как Вы там по-книжному называете, мою автобиографию. Что же, пожалуйста. Чем могу — рад служить. Однако чего-нибудь интересного и светлого мало в ней найдется, так как суждено мне принадлежать к разряду тех многочисленных людей, которых обыкновенно величают париями, скитальцами и тому подобными титулами..."

(Пісьмо да Л.М. Клейнбарта, С-П., 1910 г.)

— Ваша старонка ў Сеціве — рэальная магчымасць бліжэй пазнаёміцца з вашай творчасцю, з вашай асобай. А як лічыце, ці дастаткова сёння пра вас пішацца, гаворыцца? Ці шчырае гэта шанаванне сярод беларусаў, альбо — "дзеля птушакі"?

— А як вы лічыце?... Вы ж пішаце і чытаеце пра мяне... "...Я со своей стороны постарался бы разрекламировать в краевой — русской, белорусской и даже еврейской печати..."

(Пісьмо да А.А. Карыньскага, Вільня, 16 сакавіка 1914 г.)

— Дарэчы, ці падабаюцца вам помнікі, што выяўляюць вас? Ці такім вы былі ў жыцці?

— "...Захавалася ў мяне адна фатаграфія... Я сфатаграфаваны там ў сялянскай світцы, на мяне глядзіць белакуры твар юнака-селяніна... Сялянскі хлопец, праняты вялікай верай у будучыню свайго народа, поўны энтузіязму і пазычнага запалу..."

(Успаміны т. 8, стар. 172)

Зазірнём у акаўнт Янка Купала!

29 лістапада 2013 года

"Выдатна! Вам так не здаецца?) Дзякуй"

30 верасня 2013 года
Янка Купала змяніў свой здымак вокладкі.

— Якія мясціны з пазначаных твораў мастацтва падабаеце найбольш?

— "...Масква мне не зусім падабаецца — нейкая яна заплутаная, не зусім верагодная. Петраград яшчэ захоплівае нашу думку сваёй велічынёй і размахам. Мінск — сталіца, гордасць наша. Слава ўсёй краіны". "Да і ўвогуле:

Мінск, Маладзечна, Вільня...

Як жа знаёмы шлях гэты.

Змерыў яго я калісьці,

Як шукаў шчасце па светах..."

Спадзяёмся, што яшчэ шмат пекных абразоў намалюеце з жыцця і прыроды роднай, беларускай..."

(Пісьмо да Б.І. Эпімаха-Шыпілы, Масква, 28 верасня 1915 г.; энц. "Беларусі ардэнаносцы"; Пісьмо да І.А. Белавусова, Мінск, 4 мая 1919 г.; "Еду сягоння я ў Вільню..." 1939 г.; Пісьмо да Я.Н. Драздовіча, Вільня, 4 ліпеня 1915 г.)

— Якімі духоўнымі каштоўнасцямі вылучаецца беларус?

— "...Самая вялікая радасць у жыцці — уся беларуская справа, якая мне цяпер стала даражэй жыцця... Усю душу і ўсе сілы цяпер укладаю ў "Нашу ніву", каторую стараюся паставіць па сіле магчымасці на належачую вышыню. Апрача працы непамернай каля газеты, маю шмат усялякіх непрыятнасцей, звязаных і з рэдагаваннем, і з выдаваннем... А жыць хочацца і шчыра працаваць для сваёй Бацькаўшчыны..."

(Пісьмо да Б.І. Эпімаха-Шыпілы, Вільня, 28 верасня 1914 г.)

— А вам не сорамна за пэўныя ўчынікі ў маладыя гады ды ў сталым веку?

— "...Вам, может быть, интересны мои, в известные периоды жизни, переживания и мировоззрения. Все это приблизительно отразилось на моих стихотворениях. Безусловно, о многом приходится умалчивать, ибо в наши веселые времена не везде и не обо всем удобно вслух рассуждать".

(Пісьмо да Л.М. Клейнбарта ад 1910 г.)

"Трэба ўсіх сіл далажыць..."

— "Даўно было — мо тысячу год назад, а мо яшчэ болей, — як сталі жыць, размажачца і ў славу расці ўдалыя прашчурны нашы — дрыгавічы, крывечы і палачане.

Важны быў гэты народ, і паміж суседзямі меў ён добрую песню і праўдзівае паважанне... Заморскія госці ведалі, што народ, да якога ім дарога ляжала, быў сэрца мяккага, рупны гасцінаю і багачтвам асаблівым адзначываўся... Бо не зачынялі нашы прашчурны весніцаў і дзвярэй хат сваіх перад званым ці нязваным гасцем падарожным, нават калі выходзілі з сялібаў сваіх рыбу ў невады лавіць ці з лукам звера пушнога сачыць, то і тады замкоў не зналі, а яшчэ астаўлялі ў хатах пад абрусамі бохана хлеба пшанічнага і дубовыя дзезы сотаў пчаліных — гэта каб гасць меў чым з дарогі пажывіцца..."

Просты быў народ, і крывадушчыня ўмеў ён у веры сваёй. Ведаў толькі, што найлепей гаварыць з неба, гледзячы ў неба, не зачыняючыся ў нікія словы будоўлі... Чыстае, відаць, сумленне мелі прадзеда нашы..."

(Артыкул "Як у казцы". 1919 г.)

— Якое ваша самае вялікае расчараванне ў жыцці? А радасць?

— Якія шанцы ў беларускай мовы ў XXI стагоддзі?

— "...Гэта вельмі важная справа, і стыдна будзе нам, калі мы праспім яе ў шапку... Трэба ўсіх сіл далажыць, каб не свяціць пасля вачыма перад светам..."

"Цяпер астановімся на нашай беларускай мове. Нам кажуць, і мы самі часта гэтакую патураем, што мова беларуская прастая. А па-мойму: ну і дзякаваць Богу, абы не крывава... Але ўсё ж такі асталіся і мы самі, — як нацыя, і асталася пры нас наша простая родная мова, праз якую ўсе знаюць, знае свет, што мы не прыблуды якія, а колькімільённы народ-Беларусы, засяляючыя сваю адвечную Бацькаўшчыну-Беларусь. Ачуняць, глянуць па-арлінаму смела, дружна на свет белы, загаманіць праўдай цэламу свету громка, свабодна, як калісь званы нашых вечай, мы зможам толькі тады, калі пад [...] страхамі нашых хат займе пачэснае месца наша родная беларуская мова, кніжка, звычай і абычай. Праз памяць на магільныя наспы і крыжы, пад якімі бяспечна, змарнеўшыя ў нядолі, спяць нашы дзяды і прадзеда, праз памяць на

сваіх матак, каторыя нас сваёй грудзёй ускармілі, — выракацца роднай мовы не маем права..."

(Пісьмо да Б.І. Эпімаха-Шыпілы, Вільня, 26 верасня 1916 г.)

— Пытанне, што вынікае з вашых мемуараў, эпістэлярыя: ці сапраўды вы не любілі працаваць на зямлі?

— "...Гаспадар з мяне выйшаў кепскі. Гаспадаркі не любіў, а вазіўся заўсёды з кніжкамі, за што меў ад бацькі частую нагонку. Бацька пасля жалеў, што не вучыў мяне... Да 21 года гаспадарыў дома — араў, касіў, сек дровы. Гаспадарка на чужой зямлі надаела. К таму часу памёр бацька, малодшы брат і дзве малодшыя сястры. Гэта страшэнна мяне змагло. Кінуў гаспадарыць дома, а пайшоў шукаць лёгкага хлеба ў броварах. Зазнаў там такога пекла, якога яшчэ не меў..."

(Пісьмо да Я.Ф. Карскага, Мінск, 4 кастрычніка 1919 г.; Пісьмо да Л.М. Клейнбарта, 25 кастрычніка 1911 г.)

— Цікава, што ў сям'і вас называлі Янам, мы ж вас ведаем як Івана Дамінікавіча або Янку Купалу. А якое імя вам да душы?

— "...Па пашпарце я — Іван Дамінікавіч Луцэвіч, у пастанове аб прысваенні звання народнага паэта — Ян Дамінікаў Луцэвіч, а для беларусаў — Янка Купала!"

(Мяркуем, Купалаў адказ быў бы прыкладна гэтакім.)

— Вострае пытанне. Вы, аўтар артыкула "Незалежнасць", ці маеце рацыю называць сваю творчасць пасля 30-га гадоў сапраўднай літаратурай?

— "...Не будзем затрымлівацца на тым, якімі шляхамі павінна была перайсці наша справа. Гэны перыяд нашых дамаганняў і змаганняў за свае неадменныя правы на ўласнае незалежнае існаванне астаўляем разабраць як следна нашым цяперашнім і будучым гісторыкам..."

(«Справа незалежнасці Беларусі за мінулы год». 1920 г.)

— Каму з беларускіх літаратараў вы аддалі б сёння Купалаўскую літаратурную прэмію?

— "...Какой автор произвел на меня большее впечатление — трудно сказать. Но в общем помню хорошо, что книга, где говорилось о тяжелой доле бедного люда, всегда меня захватывала. Кто ближе мне из белорусских поэтов наших дней? Это шепетильный вопрос. Всех их я очень люблю и ценю, и если есть у кого из них известные недочеты в смысле дарования, оправдывается это их молодостью..."

(Пісьмо да Л.М. Клейнбарта, Мінск, 11 студзеня 1929 г.)

Адказы занатавалі Надзея САЕВІЧ, галоўны захавальнік фондаў, і Лізавета ЕЛІНЕВІЧ, навуковы супрацоўнік аддзела навукова-фондавай работы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы

30 верасня 2013 года ў Мінску

"Усім віншаванні! =) Я разумею ролю перакладаў як сродку ўзаемазвязей літаратур і выступаў за тое, каб праз пераклад адбывалася знаёмства з літаратурай іншых народаў. У свой час пераклаў "Слова аб палку Ігаравым" — прозай і вершам, міжнародны пралетарскі гімн

"Інтэрнацыянал", польскі тэкст у п'есах #В.Дуніна-Марцінкевіча "Ідылія" і "Залёты", лібрэта оперы #С.Манюшкі "Галька", паэму #А.Пушкіна "Медычны коннік", шэраг вершаў і паэм #Т.Шаўчэнкі, асобныя творы #М.Някрасава, #І.Крылова, #А.Кальцова, #А.Міцкевіча, #У.Сыракомлі, #М.Канапніцкай і інш.".

25 верасня 2013 года ў Мінску

"З-за гэтых халадоў магчыма забыць аб усім... Учора, 24 верасня, быў дзень народзінаў у маёй сяброўкі #Паўліны Мядзёлкі. Гэта цудоўная жанчына з Будслава, неверагодная артыстка, таленавіты педагог! Менавіта яна была першай выканаўцай ролі Паўлінкі ў Пецярбургу. Вельмі раю ўсім пачытаць з гэтай нагоды яе твор "Сцежкамі жыцця". Добрага ўсім дня!"

Што яшчэ публікаваў Янка Купала у сваёй стужцы ў сацыяльнай сетцы? І, нарэшце, разгадка інтэрв'ю з класікам для нашай газеты! Пра ўсё гэта — на старонцы 12!

Песні нельга проста пакласці на палічку ці выставіць у музеі, стварыўшы ім адпаведныя тэмпературныя ўмовы. Музыка жыве сваім гучаннем, новымі выкананнямі, якія і надаюць ёй актуальнасць, набліжаючы да сучаснага слухача. Якой жа аказалася чарговая “Залатая калекцыя беларускай песні”? Гэты праект Міністэрства культуры Беларусі і Сталічнага тэлебачання можна будзе ўбачыць у тэлеэфіры 7 студзеня. Сам жа канцэрт лепшых песень мінулых гадоў прайшоў у Палацы Рэспублікі 17 снежня, стаўшыся, паводле традыцыі, лагічным працягам і важкім дапаўненнем да Нацыянальнай музычнай прэміі ў галіне эстраднага мастацтва, скіраванай на сённяшняе здабыткі. Што ж мы пачулі і пабачылі?

“Залатыя” 80-я

Калі ацэньваць праграму цалкам, дык яна пакінула добрыя ўражанні, найперш — па падборы песень і ўзроўні выканання. Але немагчыма не звярнуць увагу на такую дэталь, як час напісання большасці кампазіцый: гэта пераважна 1980-я — з некаторым “захопам” 70-х і пачатку 90-х. І выканаўцы, як ні дзіўна, таксама былі, у асноўным, усё з таго ж “залатога веку” беларускай песні. А што ж тады сучаснасць?

Усё таму, што ў тых песнях былі музыка і словы. А на чале іх — прафесіяналізм. Тады не існавала такой дасканалай тэхнікі, як цяпер, але з творчай фантазіяй у аўтараў усё было ў парадку. І хаця лічыцца, што песенныя тэксты і вершы — розныя жанры, сярод тых аўтараў былі майстры, дасканалыя ва ўсіх кірунках.

Яшчэ адна акалічнасць: стварэнне песень у той час таксама замаўлялі спецыялісты. Не прадзюсары, а рэдактары радыё і тэлебачання, якія адказвалі за мастацкую “чысціню” эфіру. Я не заклікаю вяртацца да былых часоў — тым больш, што

хоўных фундатараў”. Бо сярод іх аказаліся і “Славянскі базар у Віцебску”, дзе калісьці гала-канцэрт Дня Беларусі складаўся з наноў пераспяваных “старых песень пра галоўнае”, і “Залаты шлягер у Магілёве”, апрыёры прывесчаны гэтаму, і Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, і разнастайныя праекты АНТ, звернутыя да эстраднай спадчыны, і усё тое, што напрацавана на Беларускім радыё.

Апошняе, падобна на тое, папрацавала і на цяперашнюю “Залатую калекцыю...”, бо песні “калекцыянаваліся” не ў жывым гучанні, а ў запісе: так і артыстам спакойна, і тэлебачанне можа быць упэўнена ў якасці гучання. Праўда, часам плакаць хацелася, назіраючы за Маладзёжным аркестрам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў на чале з Анатолемам Кудзінным, бо ў некаторых кампазіцыях (падрэсплю, не ва ўсіх, і на тым дзякуй) чуліся адны інструменты, а бачыліся — іншыя. Музыканты працавалі “на карцінку”, а праз мікрафоны “граў сінтэзатар”. Але ж у такім мінусе гэтага плюса (чытай: “плюсавай” фанарамы) ёсць і свой плюс: калі маюцца якасныя запісы (аўдыя, а цяпер яшчэ і відэа), дык ёсць надзеі часцей чуць ды бачыць іх у эфіры. Праўда, некаторыя запісы варта “скарэктаваць”, штосьці падправіць. Бо калі з песні слова не выкінеш, дык яго трэба правільна вымаўляць.

З’ява зоркі народу

Адметнасцю “...Калекцыі...” стаўся ўдзел у ёй замежных гасцей, якія спявалі не толькі ўласныя кампазіцыі, але і нашы беларускія песні. Усё — паводле адладжанай схемы: спачатку — “абавязковы рэпертуар”, потым — “вольная праграма”. А Мансур Ташматаў, заўсёдняк “Залатога шлягера...”, нават вітаўся з гледачамі па-ўзбекску і па-беларуску.

Але ж і тут былі свае непрыемныя выключэнні. Хаця... для кагосьці — наадварот, самыя прыемныя! Алег Газманаў, выйшаўшы за два нумары да фіналу, “адскакаў” свой накатаваны “аўтарскі” набор з “Ясных дней” і “Морячкі”. Стала зразумела, што для беларускай песні настэлі “пахмурныя дні”: яе папросту накрыві дзявяты вал апладысмантаў зусім не ў гонар “нашага”. Цётка побач са мной, нарэшце, ажывілася, падзялілася радасцю: “А то я ўжо думала, што ён не прыедзе, сыходзіць збіраўся”. Адбіўшы далоні на Газманаве, публіка пацягнулася да выхаду. Асабліва красамоўна гэта выглядала на словах вядучых: “Сёння мы пераканаліся: добрая песня яднае людзей”. Такая вось “лыжка дзёгцю ў дзвежыцы мёду”...

“Мёду з медавухай” было шмат: усяго не пералічыш. Гэта Ірына Дарафеева, у выкананні якой “Каліначка”, вядомая ў мужчынскім

А мы “Ясные дни” пакідаем сабе...

А каму “Залатую калекцыю беларускай песні”?

той вопыт часткова ўжываецца. Праўда, не столькі для стварэння новых песень, колькі — для адраджэння старых, якія замаўляюць для таго або іншага праекта (дарэчы, “Залатая калекцыя...” — адзін з іх). Таму застаецца спадзявацца, што, магчыма, праз час тая практыка хаця б часткова ахопіць і новыя творы. Пакуль іх галоўным “заказчыкам” з’яўляецца слухач — чым больш шырокі, тым лепш. А гэта не заўсёды правільны і, галоўнае, адзіны шлях, бо тады, атрымліваецца, творцам патрэбна арыентавацца пераважна на “расійскі шансон”. Фраза пра тое, што слухача трэба выходзіць, стане дзейнічаць тады, калі ў кожнай групы насельніцтва будзе свой “выхавацель” і пачне скарыстоўвацца, як і ў сапраўдным выхаванні, індывидуальны падыход. Мы ж пакуль арыентуемся не на індывіда з яго зап’ятамі, а, хутчэй, на псіхалогію ды законы натоўпу. Таму да разумення таго, што акрамя масавай культуры павінны быць і “элітныя”, конкурсна-фестывальныя ўзоры, прыйшлі на сёння хіба некаторыя творцы ды калектывы — і зусім не ў песенным жанры, дзе нашы конкурсы ды фестывалі складаюцца прыблізна так, як спяваецца ў даўняй песеньцы: “Я его слепила из того, что было”.

Сталічна-настальгічна

Азначаны прынцып шмат у чым распаўсюджваецца і на “Залатую калекцыю...”. І не толькі ў тым сэнсе, што яна абавязваецца на песні, якія ў нас былі. Сёлетні праект таму і атрымаўся ўдалым, што моцна стаяў на ўсіх тых кампазіцыях, якія ў апошнія гады рыхтаваліся да многіх іншых форуму, канцэртных ды тэлевізійных праграм. І калі “Залатая калекцыя...” спрычынілася да ўсяго напрацаванага, дык, пэўна, няблага было б хаця б пералічыць тых “ду-

Словы ў песнях і...

На жаль, з беларускамоўнасцю ў “Залатой калекцыі...” было не ўсё добра. Не, песня беларускамоўных — хапала! Але ў тым і праблема, што далёка не ўсе артысты спраўляліся з беларускім вымаўленнем. Самым распаўсюджаным “іншамоўным акцэнтам” аказалася вымаўленне беларускага “г” фрыкатыўнага. Часам смешна было, калі адно і тое ж слова, паўтараліся ў прыпевах, спявалася то па-беларуску, то не. У свой час, каб пазбегнуць памылак, за вымаўленнем пільна сачыў усё той жа рэдактар радыё, які нёс адказнасць за вынік. Дый у склад савета, які прымаў (ці не прымаў) запісы ў фонд, уваходзілі літменнікі, у якіх вуха выхавана на літаратурных нормах.

Цікава, але самымі дакладнымі па вымаўленні аказаліся... дзеці з розных краін (Вялікабрытанія, Германія, Індыя, Паўднёвай Карэі), чые бацькі вучацца ці працуюць у Беларусі. Вакальны ансамбль Мінскай міжнароднай школы пад кіраўніцтвам Вольгі Перагуд, які спяваў беларускую народную “Рэчаньку”, стаўся сапраўднай “разыначкай” і цудоўным упрыгожаннем праекта.

Што ж да вядзення канцэрта, то беларускамоўнасці хапіла хіба на атачэнне праграмы. Бо пасля некалькіх фраз уступу “на роднай мове” астатнія падводкі трывала ішлі па-руску. Асабліва смешна было, калі некаторыя назвы беларускамоўных песень вымаўляліся, зноў такі, па-руску. Дый “родная мова” таго ж уступу аказалася не столькі “матчынай”, колькі — афіцыйнай. Бо як інакш трактаваць усё тое, што “будзе садзейнічаць добраму настрою”? Добра яшчэ, што не “аказваць садзейнічанне”. А ёсць жа добрае, сакавітае — “паспрыяе”...

выкананні, набыла кранальнасць, пранікнёнасць інтанацыі. Арт-група “Беларусы”, дзякуючы якой лучанкоўская песня “Падаюць сняжынкi” зрушылася ў тэмпе, атрымала адценне казанчай вальсавасці. Іскуі Абалян, што ў “візітоўку” Валерыя Дайнэкі “Гаю мой, не кліч...” унесла жаночую грацыёзнасць з элементамі ўсходняй гласцікі, лёгкія джазавыя імправізацыі і тую натуральнасць спеваў, дзе адметны вакал не вылучаецца “буіным планам”. Наталля Тамела, якая вярнулася да песні “Грэх” і выдала ў ёй яшчэ больш шыкоўную тэмбральнасць, калі сэнс песні выказваецца фарбамі галасы.

Шмат было і дуэтаў. “Моду” на дуэтныя спевы, якія апошнім часам сталі “фішкай”, можна толькі вітаць — і не адно з-за таго, што яна дае магчымасць пачаткоўцам “засвяціцца” з зоркамі, а самім зоркам — спалучыцца ў больш заўважныя сузор’і. Любое ансамблевае музіцыраванне — гэта паказчык партнёрства (і, калі хочаце, добра-зычліваасці). Сярод лепшых дуэтаў “... Калекцыі...” я вылучыла б Алега Сямёнава і Ірыну Сапунову з песняй І.Любана “Не шукай ты мяне”, дзе з’явіліся пытанні-адказы з цікавымі падгалоскамі. Але на першае месца, калі праводзіўся б дуэтны конкурс, выйшлі б Жанэт і Яўген Славіч, якія ў песні А.Атрашкевіч “Несупадзенне” давалі ансамблеваю культуру да найвышэйшай асалоды “супадзення” не толькі галасоў, але і драматургіі, сцэрнічных паводзін.

Ну а ў астатнім — кожны складзе сваю “калекцыю”, калі ўключыць тэлевізар. І, безумоўна, верне ўвагу не адно на выканаўцаў, але і на творцаў: іх не толькі аб’яўлялі, што ўжо амаль знікла з канцэртнай практыкі, але і паказвалі ў зале ды за раялем...

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Мастыхін

Этна, адаптаванае да тэндэнцыі

Выстаўка-конкурс II Трынале сучаснага беларускага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва "БЕЛАРТДЭКО-2013" у сталічным Палацы мастацтва стала падсумаваннем трох гадоў творчай працы мастакоў, чыё прызначэнне — эстэтычная аздаба прыватнай і грамадскай прасторы. Мабыць, нездарма выстаўка праходзіла напярэдадні Каляд, калі людзі настроены на прыгажосць ды радасць.

Змест экспазіцыі адлюстроўвае яе дэвіз — "Ад традыцыі да наватарства". Тут насамрэч можна было пабачыць тое, што ў вачах знаўцаў мастацтва ўвасабляе нашу нацыянальную традыцыю ў гэтай галіне творчасці, а таксама даволі удалыя спробы адаптацыі да беларускай культурнай рэчаіснасці сусветных мастацкіх тэндэнцый. Гэта датычылася тэхнікі выканання твораў ткацтва, работ з керамікі, металу, іх сюжэтнага зместу, функцыі і прасторавага кантэксту.

Паводле агульнага ўражання ад экспазіцыі, беларускім мастакам не надта ўласцівая прага эксперыменту дзеля эксперыменту. Іх больш вабіць грунтоўнасць. Ім больш цікава даводзіць да ладу, да максімальнай выразнасці тое, што канцэпту-

альна ўжо ўсталявалася і стала звыклым для публікі. Маючы прафесійны досвед, аналагічны досведу мастакоў іншых еўрапейскіх краін, нашы творцы, аднак, захоўваюць сувязь з этнічнымі каранямі.

Удзел у выстаўцы бралі больш як 60 майстроў — вядомых творцаў і моладзі. Праз гэта выразна адчуваецца пераэмансць прынцыпаў і метадык. Асобна варта згадаць аўтараў, што спрычыніліся да аздабы Палаца Незалежнасці, Нацыянальнай бібліятэкі, Мірскага замка ды іншых значных для вобраза краіны і сталіцы будынкаў грамадскага прызначэння.

Выстаўка сведчыць пра тое, што, пры наяўнасці немалой колькасці маладых талентаў, рэй у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве Беларусі вядуць тыя, каго называюць сярэднім пакаленнем. Майстэрству яны навучыліся ў савецкі час, а спрыяльныя ўмовы для творчай самарэалізацыі атрымалі ўжо ў суверэннай дзяржаве. Здабыткі такіх майстроў, як А.Непачыловіч, А.Обадава, Н.Сухаверхава, С.Цярэнцьева, М.Голубева, Т.Васюк, І.Шчасная, І.Каваленка, І.Грыгарышына, В.Калтыгін (гэты спіс можна доўжыць), ужо сталі часткай нашай культурнай гісторыі. Разам з тым, іх творчы патэнцыял скіраваны ў перспектыву — да новых дзглядаў...

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Фрагмент выстаўкі "БЕЛАРТДЭКО-2013".

Прэм'ера дакументальнай стужкі "Зіма прайдзе", якая адбылася ў Доме Масквы, цікавая шэрагам акалічнасцей. Фільм створаны пры ўдзеле прыватнага банка, Беларускага прафсаюза работнікаў аховы здароўя і Беларускага таварыства Чырвонага Крыжа. Сімпматычны факт, бо пад час працы над неігравымі карцінамі існуюць два істотныя пытанні. Першае — дзе знайсці адметнага і годнага героя, другое — дзе адшукаць грошы.

Гераіняй фільма "Зіма прайдзе" (аўтар сцэнарыя і рэжысёр — Таццяна Кіракозава, апэратар — Аляксей Мартынаў, прадзюсар — Аляксандр Цярэшчанка, вытворчасць студыі "Артмедыка") стала медыцынская сястра Ніна Мікалаеўна Блізнюк, узнагароджаная медалём Флорэнс Найтынгейл за сваю шматгадовую дапамогу людзям старым і адзінокім, а таксама інвалідам, прыкаваным да ложка. Таму спрыянне банка, які мае асобную праграму для дактароў і настаўнікаў, выглядае натуральным ды актуальным. Аўтарскі калектыў таксама склаўся невыпадкова. Аляксандр Цярэшчанка вядзе на тэлебачанні перадачу, прысвечаную здароўю, Таццяна Кіракозава зняла шэраг роляў, а таксама дакументальную стужку "Хочаш пачуць — паглядзі" пра дзяцей, якія маюць парушэнні развіцця.

Пра міласэрнасць. І не толькі...

Кадр з фільма "Зіма прайдзе".

Фотапраекцыя

Самадастатковы incertum

Размыты погляд на гэты горад

Фатаграфія вырачана быць фіксацыяй рэчаіснасці, займаючы ў дачыненні да апошняй другую пазіцыю. Многія спрабуюць змяніць гэты статус-кво з дапамогай аптычных эфектаў альбо дзівоўных сюжэтаў, спадзеючыся, што атрыманыя вынікі будуць цікавейшымі за рэчаснасць. Сяргей Ждановіч прапануе іншую метадыку — аўтарскі погляд. У яго апошніх серыях не выяўлена нічога асаблівага — і тым не менш, у асабліваці ім не адмовіш.

"Серыя фотаздымкаў "Incertum" — адасоблены погляд на рэчаіснасць, без канстатацыі месца і часу сфатаграфаваных аб'ектаў. Ёсць толькі святло, адлюстраванае на паверхні прадмета, і прапанаваная прастора", — сцвярджае аўтар у эксплікацыі да выстаўкі, што прайшла ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Фармальна з такім сцвярджаннем цалкам магчыма пагадзіцца. Напэўна, калі б гэтыя фота выстаўляліся дзе-небудзь у Рыа-дэ-Жанэйра, яны ўспрымаліся б тамтэйшымі гледачамі менавіта як канстатацыя абстрактных месцаў і часін. Але толькі не ў Мінску, жыхары якога лёгка пазнаюць выяўленыя на здымках краявіды.

Назва серыі "Няпэўна" апелюе не столькі да візуальнага аспекта прапанаванага матэ-

рыялу (маецца на ўвазе размытасць выявы), колькі, перадусім, да энсавага. Зазвычай логіка дзеянняў сучаснага мастака мае сваё тлумачэнне, а яе вынікі падуладныя інтэрпрэтацыі. Нехта адлюстроўвае Мінск еўрапейскі, нехта — постсавецкі, нехта ўвасабляе сродкамі фота іншыя эпітэты, у залежнасці ад творчай задачы або характару ўласнай заангажаванасці. Якім атрымаўся Мінск Сяргея Ждановіча, нават цяжка сказаць — хіба што менавіта няпэўным, пазбаўленым адназначнай трактоўкі і менавіта таму інтрыгоўным. Горад адлюстраванняў і гульні святла, горад, дзе шмат простых ліній ды складаных геаметрычных фактур, горад, які ўвасабляе архетып горада. Урэшце, проста горад.

"Incertum" Сяргея Ждановіча можна паставіць "на адну паліцу" з альбомам Артура Клінава "Горад СОНца". Але калі апошні ўспрымаецца перадусім як набор ілюстрацый самой ідэі праекта — своеасаблівага ментальнага "рэбрэндынгу" Мінска, канцэптуалізацыі яго прасторы ў цікавым для

сучаснага гледача рэчышчы, то "Incertum" не мае падобнай функцыянальнай звышзадачы і прэтэндуе на поўную візуальную самадастатковасць. Мы бачым на гэтых фота толькі тое, што мы на іх бачым.

Адлюстраванне Мінска становіцца для аўтара сродкам дакапацца да самой сутнасці фатаграфіі і нешта ў ёй змяніць. Паказваючы гледачу тое, што ён ужо сто разоў бачыў на ўласныя вочы, Сяргей Ждановіч нібыта пераадкрывае бачанне як такое. І даводзіць, што ўспрыняцце паўздэнасці, вызваленае ад ментальных стэрэатыпаў, можа быць свежым і натхняльным.

Ілья СВІРЫН

Раскадроўка:

Карціна "Зіма прайдзе" стваралася цягам года. Самае складанае пад час здымак любой стужкі — зрабіць так, каб герой, які ведае, што камера ўключана, вёў сябе натуральна ды нязмушана, каб ён пусціў "людзей кіно" ў прастору свайго жыцця. Гэты вынік у карціне дасягнуты. Эпізоды наведвання Нінай Мікалаеўнай сваіх падапечных чаргуюцца з эпізодамі яе ўласнага жыцця. Так ствараецца ў стужцы баланс суму і надзеі, журбы і радасці. Вядома, жанчына — надзвычай цікавая. Здатная не толькі паспачуваць, але і дапамагчы — справай, словам, жартам. Уражанне, што менавіта невычэрпны аптымізм Ніны Мікалаеўны доўжыць жыццё ейным пацыентам. У якасці скразной тэмы ў фільме гучыць музыка Эдварда Грыга і знакамітая мелодыя "Песні Сольвейг", першы радок якой і даў карціне назву.

Прэзентацыя фільма — узор таго, якім павінна быць прадстаўленне грамадскасці кожнай цікавай неігравой карціны: у прасторнай зале, з запрашэннем друкаваных СМІ і тэлебачання, герояў стужкі, з прэс-канферэнцыяй ды наступным абмеркаваннем. Падобную практыку варта пераймаць, бо карціны, прысвечаныя жывапісам, скульптарам, дызайнерам, з цікавасцю ўбачылі б студэнты і выкладчыкі Акадэміі мастацтваў,

Мастыхін

Я перакананы, што гэты чалавек — асоба ўнікальная. Шчыры патрыёт зямлі беларускай — без дэманстрацыі напак, — бліскучы жывапісец і педагог, з-пад крыла якога выйшла некалькі пакаленняў манументалістаў, суразмоўца, з кім можна гаварыць бясконца, сумлены і прычыпы, што датычыцца маральнага стрыжня чалавека ды грамадства ў цэлым. З 85 гадоў больш за шэсцьдзясят ён працуе ў мастацтве. Не буду інтрыгаваць чытача: гэты чалавек — народны мастак краіны, прафесар Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка, выстаўка твораў якога пад назвай "Таямніца ночы" экспануецца зараз у Нацыянальным мастацкім музеі.

Жывапісец яркай метафарычнасці, складанай алегарычнасці, які імкнецца да шматпланаванага змястоўнага падтэксту. Такім ён быў, пачынаючы з ранішніх твораў, у тым ліку манументальных работ. Гэтыя асаблівасці пры-

Г.Вашчанка. "Снежань".

Г.Вашчанка. "Сутыкненне".

Навелы пра застылае "заўсёды"

Начныя рапсоды Гаўрылы Вашчанкі

сутнічаюць і на выстаўцы. "Дадзеныя творы, — кажа мастак, — плён маіх шматгадовых роздумаў, якія навелы і бяссонніцай, і нейкімі жыццёвымі эпізодамі, а таксама старадаўнімі павер'ямі ды легендамі. Бо ноч заўсёды захоўвае мноства таямніц". Так, такія таямніцы — у палотнах "Возера маладзіком свяцілася", "Вячэрняя малітва", "Начны блюз", "Сон у вясеннюю ноч", "Белакежская поўня"...

Але, калі казаць шырэй, то, на маю думку, "ноч" для мастака — гэта толькі дзіўная падстава для гутаркі пра тое,

што ёсць чалавек у сучасным свеце, што ёсць яго гістарычная памяць і ў чым сэнс ягонага прызначэння на нашай грэшнай зямлі. Роздумы аб законах, тайнах і парадоксах часу — неад'емная адзнака вобразна-філасофскага мыслення творцы. Мы не заўсёды ўсведамляем тое, як часта звяртаюцца жывапісцы, нашы сучаснікі, да тэматыкі, якая звязана з традыцыйным уяўленнем пра "ўсеўладдзе часу". Дык вось, Вашчанка валодае здольнасцю перадаваць час трошкі дзіўны, які бясконца цягнецца, амаль што спынены і заўважаць

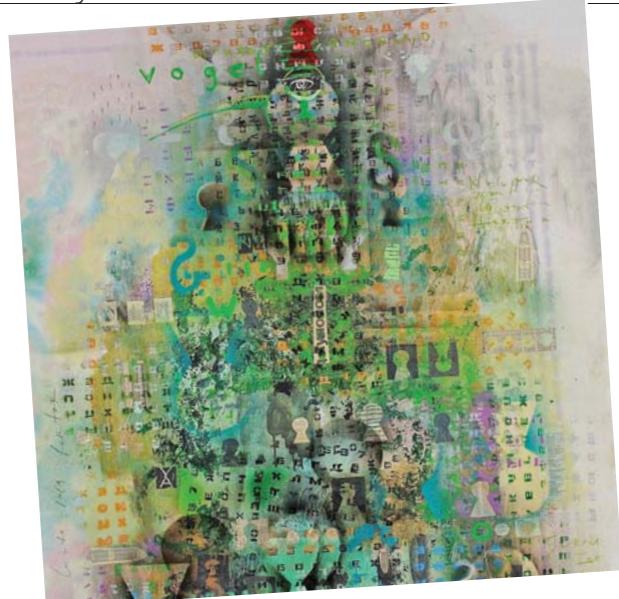
прыкметы застылага механізма там, дзе іншыя бачаць пульсуючы жыцця... Калі я быў на выстаўцы, успомніў Блока: паэт перадаў пакутлівы колабег часу ў сваіх вершах. "Ноч, вуліца, ліхтар, аптэка..." — размераны пералік выклікае да жыцця вобраз часу, які "заклініўся" і страціў розніцу паміж сённяшнім днём і мінулым, паміж ходам сонца і нараджэннем месяца, паміж нядрэмнасцю і сном, — і паглыбіўся ў застылае "заўсёды". Менавіта да такога перажывання часу і набліжаюцца жывапісныя навелы Вашчанкі. У яго тэ-

ма часу, у дадзеным выпадку звязаная з таямніцамі ночы, цесным вобразам пераплетаецца з тэмай памяці, якая для мастака заўсёды была ў творчасці, мабыць, самай ранімай у сваёй аголенасці, адкрытасці і... неабароненасці. І таму, калі ўглядацца ў палотны Вашчанкі (напрыклад, у карціну "Памяць" ці серыю "Крылы"), можна задумацца пра мінулае і сённяшняе, пра нетрывалае і даўгавечнае, пра лёс чалавека і лёс мастацтва ў плыні часу, пра перазовы эпох, пачынаючы з біблейскіх часоў... Такім вострым шляхам набліжаецца мастак да той самай, так бы мовіць, прытчывай "формулы" вобразна-філасофскага іншасказання аб грунтоўных уласцівасцях быцця...

85 гадоў... Для выдатнага мастака — гэта што, чарговая дата? Падвядзенне вынікаў вялікага этапа жыцця? Альбо — трамплін у бліжэйшую будучыню? Бо і сёння ён раніцамі — у сваёй майстэрні, дзе яго чакаюць мальберт, чыстыя палотны, фарбы ды пэндзлі. Асабіста я на такія пытанні адказаць не магу, а вось выстаўка няхай пра гэта сама скажа. Напрыклад, большая частка прадстаўленых у экспазіцыі работ створана толькі ў 1990-я — 2000-я гады, а карціна "Сутыкненне" — толькі што з майстэрні. Можа, гэта і ёсць адказ на ўсе пытанні?..

Барыс КРЭПАК

Выстаўка

У Нацыянальным гістарычным музеі краіны — выстаўка Зоі Луцэвіч "Суд на Каляды". У гэтым праекце вядомай мастачкі — ужо больш як 30 графічных аркушаў, розных па каларыце і настроі, але аб'яднаных адной — святочнай — тэмай.

Чыткі

У Цэнтры беларускай драматургіі працягваецца рэгулярныя чыткі новых п'ес айчынных сучасных аўтараў. Так, у снежні публіка мела магчымасць азнаёміцца з п'есай "Пару дзён і ўсё" Віктара Красоўскага. Пастаноўшчыкам выступіла Наталля Ляванова.

два погляды на дакументальны фільм "Зіма пройдзе"

тыя, хто адлюстроўвае музычную тэматыку, студэнты музычных каледжаў і Акадэміі музыкі.

Фільм "Зіма пройдзе" наўрад ці будзе прадстаўлены ў шырокім пракаце — хутчэй, яго ўбачаць на кінафестывалях, прысвечаных сацыяльнай тэматыцы. Так, вядуцца перамовы наконт паказу стужкі на адным з беларускіх тэлеканалаў. Але стаўленне да айчыннага неігравага кіно ў нас вядомае: пакажуць, але ў дзённы час, для хатніх гаспадынь. Тыя ўздыхнуць, паплачуць і... усё застанеца, як было.

Мяркую, ствараючы карціну пра самаадданую жанчыну аўтары "Зіма пройдзе" выйшлі (магчыма, міжволі) на больш шырокае кола праблем і вострых сацыяльных пытанняў, якія пакуль не вырашаны. Мая б воля, дык гэты фільм я паказала б, прынамсі, вялікім і малым начальнікам, якія працуюць у сістэме аховы здароўя.

Стваральнікі стужкі запрасілі на прэм'еру студэнтаў медкаледжаў і Медуніверсітэта. Быццам і правільна. Моладзь павінна ведаць медыкаў-калег, якімі варта ганарыцца. Але што да, скажам так, "прафарыентацыі", дык, на маю думку, большай агітацыяй за прафесію з'яўляюцца, як ні парадаксальна, серыялы "Інтэрны" і "Скліфасоўскі". Так, гэта тэлеказкі, але ў іх ёсць баланс белага і чорнага, камічнага і трагічнага. Прастора ж, у якой дзейнічае гераіня карціны "Зіма пройдзе", часам у такой ступені беспрасветная і дэпрэсіўная, што сучасная моладзь, арыентаваная ўсё ж такі на іншыя стандарты жыцця, хутчэй будзе імкнуцца трапіць у прыват-

ны медыцынскі цэнтр, абсталяваны па апошнім слове навукі. І дызайну...

Карціна спараджае роздум. Так, старасць нікога не ўпрыгожвае. Ніхто не ведае, колькі ягоны арганізм вытрымае, колькі будзе (чыста фізічна) служыць гаспадару. Нездарма перад паказам стваральнікі неаднаразова заўважалі: "Калі здолееце дагледзець фільм да канца..." Але міжволі нараджаецца пытанне: чаму людзі, якімі апякуецца Ніна Мікалаеўна, хворыя, прыкаваныя да ложка, якія працывалі ўсё жыццё на дзяржаву, не бамжы і не асацыяльныя элементы, жывуць у такіх умовах? Чаму сама Ніна Мікалаеўна, маючы міжнароднае прызнанне сваёй самаадданай працы, жыве ў гэткай жа цеснай кватэры? Паставілі стол з нагоды свята і — ужо не праціснуцца... Маё глыбокае перакананне: сапраўдныя героі павінны жыць інакш! Ды і гераізм аляксандраў матросавых нашага часу "закрывае" праблему адсутнасці разгорнутай і дзейснай сістэмы паліятыўнай дапамогі, такой актуальнай цяпер.

Развіццё цывілізацыі памяншае смяротнасць, але і нараджае новыя праблемы — таксама. Пра гэта з непакоем пішуць сацыёлагі, медыкі, журналісты. Таму псіхалагічныя праблемы людзей немаладых і не надта здаровых будуць паступова становіцца яшчэ больш вострымі, балючымі — і для іх саміх, і для іхніх дзяцей ды сваякоў. А таму стануць часцей трапляць у зону грамадскай увагі. Існуе такі выраз: старасць не можа быць радаснай. Яна можа быць спакойнай. Пакутлівай або годнай, дадам я.

Таццяна МІХАЙЛАВА

Велікадушнасць сястры міласэрнасці — толькі верхні сэнсавы пласт гэтай гісторыі. Ніна Мікалаеўна сапраўды нясе гэты складаны і высакародны цяжар з годнасцю ды мужнасцю. Яшчэ больш глыбокія перажыванні глядача выклікае тая бязмерная бездапаможнасць, у якую пагружаны кожны чалавек перад тварам старасці і смерці. Памерці годна дадзена не кожнаму — перад такой праблемай апынулася грамадства ў цэлым, і мноства сем'яў у прыватнасці. Магчыма, гэта праблема не толькі нашай краіны. Магчыма, медыцынскія службы пэўным чынам удзельнічаюць у лёсе старых, у фільме гэтага не паказана. Але сам сацыяльны пасыл у стужцы маецца на ўвазе, хоць ён і не відавочны.

Хто дапаможа самай Ніне Мікалаеўне, якой таксама ўжо за семдзесят? Яна жыве ў гэткай жа "хрушчоўцы", як і ейныя пацыенты, даглядае агарод на дачы, як гэта робяць тысячы пенсіянераў. Уся надзея на ўнука: маленькі школьнік часам ходзіць разам з бабуляй і таксама спявае. Так, спявае пажылым людзям (чымсьці гэтыя карцінкі нагадваюць выступленні дзяцей у ваенных шпіталях, знаёмыя таксама па дакументальных фільмах стужках): яны дрэнна чуюць, практычна не рухаюцца, часта злуюцца. Яны дрэнна выглядаюць і не ў захапленні ад камеры ды апэратара — часта група вымушана сыходзіць з кватэры. Але Ніна Мікалаеўна так проста не здаецца: яна прарываецца праз хандрю ды раздражненне і ўсё ж такі дамагаецца, каб пацыент устаў, паеў, паглядзеў у акно... Ейнае служэнне (інакш і не скажаш) доўжыцца ўжо больш за сорак гадоў!

Фільм дэбютаваў напярэдадні юбілейных урачыстасцей Чырвонага Крыжа, і яго плануецца паказаць у еўрапейскіх офісах арганізацыі на святочныя цырымоніях. Медаль Флорэнс Найтынгейл, якога Ніна Мікалаеўна была ўдастоена ў 2009 годзе, — толькі частка той удзячнасці і разумення, што грамадства можа выказаць. Нявыказанае значна глыбейшае, і ў фільме ёсць гэта метафізіка: скупая візуальная мова, музыка Грыга ўздываюць наша асэнсаванне праблемы на іншую вышыню, да іншых перажыванняў. Уласна кажучы, у гэтым і ёсць сутнасць дакументалістыкі.

Любоў ГАЎРЫЛЮК

(Заканчэнне.

Пачатак на старонках 4—5.)

Калі ж казаць пра выцінанку, то гэтае традыцыйнае кітайскае мастацтва прыйшло на Беларусь яшчэ ў XIX стагоддзі. За гэты час яно ў нас атрымала нацыянальны асаблівасці, заснаваныя на традыцыйных вобразах і сімвалах беларускіх ручнікоў. У свой час выцінанкамі аздаблялі інтэр'ер сялянскіх хат, рабілі з іх фіранкі на вокны...

Пасля ДШМ меркавалі завітаць у сельскую бібліятэку. На жаль, не атрымалася: як сведчыла запіска, бібліятэкар была вымушана з'ехаць у бальніцу.

Непрэчынае адступленне Яўгена Рагіна

“Доры” — ці не адзін з першых аграгарадкоў у раёне. І гэта бачна. Над вокнамі пачала абвальвацца тынкоўка на галоўным фасадзе. У глядзельнай зале ад дажджоў ды снегу працякае столь. “Агра-Доры” такая акалічнасць, па словах Валянціны Саўген, не надта турбуе. І не толькі ў тым справа, што дорскія аграрыі на сёння — далёка не заможныя. Палохае тое, што з нашага лексікону амаль знікла слова “талака”. І надта ўжо многія сельгаспрадпрыемствы перасталі пачуваць сябе ў вёсках сапраўднымі гаспадарамі. Нават транспарт ды грошы на навагоднія дзіцячыя падарункі (абавязковы, так бы мовіць, мінімум) выдаткоўваюцца для клубных патрэб далёка не па першай просьбе...

Таму і спадзяецца Валянціна Саўген адно толькі на гаспадарчую групу роднага аддзела. Нядаўна тэлефанавала — абяцалі прыехаць. А выснова адзіная: нашы работнікі культуры застаюцца ўсё больш самадастатковымі, а правільнай сказаць — ізаліраванымі ў коле ўласных праблем...

Калі за справу бярэцца таксідэрміст

У вёсцы Сугвозды бібліятэчная і клубная ўстанова (фармат — два ў адным) зачынена: абедзенны перапынак у адпаведнасці з графікам працы. Тэрыторыя прыбраная. Побач з

Акцыя “К”: журналісцкі аўтапрабег па СДК і не толькі

Валожыншчына: як мы шукалі масла да кашы

Усюдыісны музейны воўк. Ці ёсць варыянты?

бібліятэкай-клубам — бюст Мікалая Гастэлы. Здзівіла дыхтоўная паветка, што цягнецца ўздоўж левага бакавога фасада. Лепшай “сцэны” для тэатралізацый і спектакляў — не прыгадаць. Вельмі хацелася пра гэта пагутарыць з кіраўнікамі вясковай культуры. Але, ашчаджаючы час, рушым на **Валожын**.

Усяго колькі кіламетраў ад гродзенскай аўтадарогі, і мы — у надзвычай сімпатычным горадзе, з усіх бакоў перспектывным для турызму. Як ні круці, але XIX стагоддзі тут літаральна ажывае: можна пабачыць і касцёл, і царкву, і нават адрэстаўраваную ешыву. Пасуе гістарычнай атмасферы і гарадская забудова пачатку XX стагоддзя. А што ўжо казаць пра старадаўнія палацы роду Тышкевічаў — у Валожыне іх тры, — якія разам складаюць цэласны палацава-паркавы ансамбль!

Валожынскі краязнаўчы музей.

На людным месцы

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў у пяты раз правёў Фэстываль студэнцкай творчасці “PROявление”. Абодва конкурсныя дні і заключны гала-канцэрт прайшлі на сцэне Маладзёжнага тэатра эстрады. Ці стала яна для ўдзельнікаў фэсту прыступкай да прафесіяналізму?

Гэты конкурс адметны ўжо сваімі ўмовамі і самім падрыхтоўчым працэсам. Папярэдне праходзяць кастынгі, з “абраннікамі” праводзіцца анкетаванне, каб класці некалькі каманд. У кожнай з іх павінны быць музыкант, рэжысёр, харэограф, менеджар. Астатнія ўдзельнікі — па жаданні. Кожная з каманд рыхтуе па дзве кампазіцыі: “універсальны хіт” для першага конкурснага дня і “песню на роднай мове” — для другога. Усё гэта робіцца без педагогаў, але цягам месяца ўдзельнікі наведваюць майстар-класы па вышэйпералічаных спецыяльнасцях, прычым праводзяць такія заняткі і дзеляцца сваім вопытам прадстаўнікі сучаснага шоу-бізнесу.

Што выявіла “PROявление”?

— Такім чынам, складаецца мадэль далейшай творчай дзейнасці нашых студэнтаў, — распавядае прарэктар па сацыяльных пытаннях і мастацкай творчасці БДУКІМ, член журы конкурсу Людміла Манакова. — Непасрэдна перад конкурсам Аргкамтэт праглядае падрыхтаваныя нумары, выказвае свае меркаванні, заўвагі, пажаданні, уносіць карэктывы. Вядома, студэнты могуць да яго прыслухоўвацца, але не абавязкова. Гэта той выпадак, калі будучы спецыялісты самі павінны прымаць канчатковае рашэнне. Менеджар, які ўваходзіць у каманду, забяспечвае творчы працэс, піярыць яе ўнутры Універсітэта. Такая каманда можа працаваць і надалей, выступаючы на мерапрыемствах ВНУ. Да таго ж, фэстываль дапамагае ўдзельнікам паспрабаваць сябе і па-за сваёй спецыяльнасцю, выяўляе ў іх іншыя здольнасці — такія прыкладаў багата. Менавіта “PROявление” стала стартвай пляцоўкай для далейшага руху на вялікую эстраду той жа Ганны Ша-

люцінай — вядомай сёння спявачкі і радыёведучай, якую мы запрасілі ў журы...

“Журыць” удзельнікаў, на мой погляд, было няпроста. Ужо хаця б таму, што паказаныя імі нумары (на жаль, я змагла паглядзець не ўсе з іх) належалі да розных жанраў і нават відаў мастацтваў, уяўляючы з сябе самыя неверагодныя міксты, часам вартыя капуніка. Тое, што ўдзельнікі вядуць дабрачынную дзейнасць, выступаюць у дзіцячым анкалагічным цэнтры, — выдатна. Фэстываль становіцца сапраўдным святам і для саміх канкурсантаў,

што было асабліва відавочна на заключным гала-канцэрте, дзе панавала нязмушаная атмасфера студэнцкай вечарыні з пераапананнямі, “прыколамі”, мілымі падарункамі, тортам з пяццю свечкамі і дэманстрацыяй відэа са святкаваннем дня нараджэння ў сямейным коле. Раптам падумалася, што фарміраванне такіх творчых каманд з прадстаўнікоў розных спецыяльнасцей магло б займець працяг і ў далейшым творчым лёсе ўдзельнікаў. Аналагам падобнай сумеснай творчасці ў акадэмічнай музыцы шмат у чым можна лічыць ансамблевае музыцыраванне. Але ж яно асацыюецца са зладжаным, зусім не з басні Крылова, квартэтам. А “PROявление” — са своеасаблівым Клубам Вяслёў і знаходлівых. Чаму ж такія розныя асацыяцыі?

— Самадзейнасць, або, як яе сёння называюць, аматарства, — рэч цудоўная, — лічыць рэжысёр Аляксандр Вавілаў. — Але што такое аматарства ў творчай ВНУ? Нават для некаторых прадстаўні-

Пагадзіцеся, далёка не ў кожным райцэнтры можна ўбачыць такую старавецкасць. Таму пачынаюць у Валожыне (а ў летапісах горада згадваецца ў XIV стагоддзі) планавалі яшчэ пад час нашага першага летняга аўтападарожжа, ды з-за шчыльнага графіка вырашылі перанесці знаёмства з багатым на гістарычную спадчыну горадам на колькі месяцаў.

Трохі пагуляўшы па цэнтры Валожына, вырашылі адшукаць краязнаўчы музей: дзе ж, як не там, можна ўбачыць цікавыя артэфакты ды знайсці адказы на пытанні з гісторыі раёна? Да прыкладу, пра сляды, што пакінула Першая сусветная вайна: якраз праз горад праходзіла лінія фронту...

Традыцыйна апытаем мясцовых жыхароў. Сітуацыя ў цэлым тыповая: адны не ведаюць, як дапамагчы, іншыя скіроўваюць у правільным напрамку, адзначаючы, што музей знаходзіцца досыць далёка ад цэнтры. Што крыўдна, ніводзін з апытаных намі падлеткаў не здолеў нават прыблізна патлумачыць месцазнаходжанне ўстановаў...

Як высветлілася, прычын гэтаму ёсць некалькі. Па-першае, музей (сам будынак быў узведзены на пачатку XX стагоддзя) створаны адносна нядаўна, а яго калекцыя — досыць сціплая нават па раённых мерках. Больш за тое: толькі зараз фарміруецца пастаянная экспазіцыя.

Ва ўстановае нас сустрэла навуковы супрацоўнік Крысціна Сухадолец — сімпатычная дзяўчына, малады спецыяліст, — якая адпрацавала ў музеі ўжо амаль два гады. Па яе словах, з гадавым планам у 7 мільёнаў установа справілася яшчэ на пачатку месяца. Зараз жа ўсе сілы кінуты на яе абнаўленне.

Агледзеўшы фрагменты будучай экспазіцыі, здзівіліся дзвюм рэчам: поўнаму дамінаванню экалагічнай тэматыкі і гэткаму ж поўнаму ігнараванню беларускай мовы. Нават на сусенірных паштоўках практычна ўсё аформлена па-руску. І калі першы факт можна патлумачыць імкненнем адлюстраваць вобразы слаўтай Налібоцкай пушчы — гонару Валожыншчыны, — то другі тлумачыцца нібыта зручнасцю для замежных турыстаў...

Не маем нічога супраць прыроднай экспазіцыі, стварэннем якой займаецца "Музейна-афарміцельская студыя" з Мінска на чале з яе кіраўніком Сяргеем Сіманюковым і таксідэрмістам Анатолем Харонжым. Але ці не лепш — ды больш прэстыжна — было б стартаваць экспазіцыяй, прысвечанай старадаўняй традыцыі ткацтва паясоў па адметнай тэхналогіі "на ніту", а таксама адноўленым мясцовым строям? Хто-хто, а ваўкі з лісамі прадстаўлены ледзь не ў кожным краянаўчым музеі.

У свой час вяліся размовы, што ў Валожыне краянаўчы музей будзе прысвечаны жалезаруднай прамысловасці, паколькі тут з даўніх часоў займаліся здабычай жалезнай руды, а ў вёсцы Вішнева яшчэ ў 1780 годзе былі пабудаваны металургічныя печы для плаўлення чыгуну і жалеза. Убачыць хаця б маленькую выстаўку, прысвечаную гэтай тэматыцы, у нас не атрымалася...

Да слова, ні цікавых артэфактаў, ні адказаў на пытанні па гісторыі раёна ў музеі мы так і не знайшлі.

Непрывічнае адступленне Кастуся Антановіча

Музеі бываюць самыя розныя. У нашай краіне найбольш пашыраны краянаўчыя. Яно і невыпадкова: трэба захоўваць і папулярызаваць мясцовую традыцыйную культуру, элементы народнай спадчыны. Але чаму пасля знаёмства з адным музеем і блізка не ўзнікае пачуцця захопленасці, гонару за народную культуру, а ў іншым — літаральна з ганка апаноўваюць зусім іншыя, пазітыўныя эмоцыі? Чаму аднаму музею, каб папоўніць калекцыю побытавымі прадметамі, этнаграфічнымі экспанатамі, неабходны дзясяткі гадоў і вялікія сродкі, а іншаму — не патрэбны нават мінімальныя грошы на іх набыццё?

Музеі бываюць самыя розныя. І вельмі хацелася б, каб яны былі падобныя хаця б да Музея матэрыяльнай беларускай культуры "Бацькаўшчына", зусім нядаўна створанага ў Рыбалах (Беласточчына, Польшча) у будынку колішняй школы руплівай працай настаяце-

1. Дырэктар Дорскай ДМШ Вольга Харлінская.
2. Кіраўнік СДКід аграгарадка "Доры" Валянціна Саўген.
3. Тут месціцца "Скарбонка".
4. Таксідэрміст ААТ "Музейна-афарміцельская студыя" Анатоль Харонжы і дырэктар установы Сяргей Сіманюкоў.
5. Размова з кіраўніком народнага аб'яднання майстроў "Скарбніца" Валожынскага цэнтра культуры Наталіяй Кліменак.

ля мясцовай царквы айца Рыгора Сосны і яго матулі Антаніны ўсяго за чатыры гады. Гэта тысячы экспанатаў, прынесены абсалютна бясплатна мясцовымі жыхарамі, сярод якіх — як шаравыя сёння рэчы, кштату сучаснай дамскай сумачкі (хто ведае, мо праз сто гадоў і яны будуць унікальнымі экспанатамі), так і нямецкія боты з драўлянымі падэшвамі часоў Вялікай Айчыннай вайны...

Блуканні без рэкламы

Пра тое, як мы "Скарбніцу" ў Валожыне шукалі, гаворка асобная. Калі пра музей у райцэнтры не ўсе ведаюць, дык

пра месцазнаходжанне **народнага аб'яднання майстроў Валожынскага цэнтра культуры** — тым больш. А ўся бяда ў тым, што бракуе гораду вулічнай рэкламы культурных аб'ектаў. Рэкламы дасціпнай, дакладнай, выразнай, арганічна ўпісанай у райцэнтравы ландшафт — такой, якая сама па сабе стала б культурным брэндам. А цяпер скажыце: якое мястэчка Беларусі можна назваць узорным у плане наяўнасці менавіта такой рэкламнай насычанасці? Правільна, гэтых пакуль няма. Хтосьці адзначыць, што лепшая рэклама ўстановы — гэта яе праца. Несумненна. Але належная рэклама тут — што масла, якім кашу ніяк не сапсуеш.

Аднак вернемся да рэальнасці. У пошуках "Скарбніцы" мінакі накіроувалі нас і да паліклінікі, і зноў да краянаўчага музея. Змушаны былі ўзяцца за тэлефон. У выніку пачарговы стасункаў з начальнікам аддзела і кіраўніком гаспадарчай групы высветлілася месцазнаходжанне загадкавага аб'екта, як, дарэчы, і тое, што трапіць сюды немагчыма, бо якраз сёння, у чаканні ізраільскай мастацкай дэлегацыі, падлога ва ўстанове аказалася аўральна пафарбаванай. "Не ваш дзень", — з сумам канстатаваў начальнік аддзела Вікенцій Адамовіч.

Мы не пагадзіліся. Свой дзень ствараем сабе самі. Дый дасведчаны кіраўнік "Скарбніцы" На-

Агульнае адступленне

Валожыншчына нас парадвала натхнёнасцю сталых кадраў і прагай самаўдасканалення — маладых. Праўда, прагу гэтую трэба пастаянна сілкаваць ды накіроўваць. Спадзяёмся, у кіраўніка культуры Валожыншчыны хопіць для гэтага цярдлівасці ды сіл, а краянаўчы музей распавядзе праз час не толькі пра ваўка, што сумна вые ў Піліпаўку...

Яўген РАГІН і Кастусь АНТАНОВІЧ, нашы спецыяльныя карэспандэнты Мінск — Мінская вобласць — Гродзенская вобласць — Віцебская вобласць — Мінск Фота аўтараў

19 снежня, на святога Міколу, у Слабодцы Клічаўскага раёна адбыўся абрад пераносу свячы. Восеньска-зімовы перыяд багаты на свячныя рытуалы да святаў Прачыстай, Міхайлы, Варвары, Міколы. Што да прасторавай "прывязкі", то большасць абрадаў пераносу свячы і згадак пра іх зафіксавана ва Усходняй Беларусі, спарадычна згадкі сустракаюцца на тэрыторыі Цэнтральнай Беларусі.

КЛІЧАЎШЧЫНА

У Новай Слабодцы бытуюць мікольскія песні, галоўнай заваляльніцай якіх з'яўляецца Любоў Міхайлаўна Качарга 1931 года нараджэння. 22 мая, на дзень Міколы Веснавога, збіраюцца ў хаце, дзе стаіць свеча, для ўрачыстага абеду, але свячу не пераносяць. Абрад быў адноўлены не так даўно. Гісторыя яго аднаўлення з'яўляецца прыкладам супрацоўніцтва мясцовай супольнасці, работнікаў культуры і грамадскай арганізацыі.

У жніўні 2011 года ў раёне працавала этнаграфічная экспедыцыя Рэспубліканскага маладзёжнага

Не страцілі...

грамадскага аб'яднання "Студэнцкае этнаграфічнае таварыства". Роботнікі культуры Клічаўскага раёна паставіліся да прадстаўнікоў грамадскай арганізацыі вельмі прыхільна. Загадчык аўтаклуба Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Жанна Ачыновіч параіла, якія вёскі трэба наведаць. Так і здарылі звесткі пра святкаванне Міколы.

На момант экспедыцыі СЭТ Мікольскага свята захоўвалася ў адной хаце шмат гадоў, не пераносілася, такі элемент абраду, як сявёнка з жытам, быў страчаны. Сумеснымі намаганнямі мясцовых жыхароў, СЭТ і работнікаў культуры 19 снежня 2011 года абрад быў адноўлены,

і абраз перанеслі ў новую хату пасля шматгадовага перапынку. З таго часу два разы на год — 22 мая і 19 снежня — прадстаўнікі і работнікі культуры ўдзельнічаюць у святкаванні.

Цікаваць да традыцыйнай культуры ёсць і ў мясцовай адміністрацыі. Сёлета 19 снежня ў святкаванні Міколы ўдзельнічалі начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Клічаўскага райвыканкама Уладзімір Ваакс і дырэктар Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Клічаўскага раёна Аляксей Шумскі.

**Алена ЛЯШКЕВІЧ
Фота Святланы КЛЕПІКАВАЙ**

Шапэн, Лучанок і... цымбалы

Сталічная Дзіцячая музычная школа мастацтваў імя Фрэдэрыка Шапэна адзначыла 60-годдзе. Яна была створана ў нялёгка для краіны час: музычная адукацыя ў пасляваенныя гады была рэдкасцю, Беларусь узнаўляла разбураную народную гаспадарку. Але рашэнне аб стварэнні школы было правільным: "Нам песня строіць і жыць дапамагае", як у тым шлягерах спяваецца.

МІНСК

Сярод педагогаў установы ў свой час быў Ігар Лучанок. "Я быў яшчэ студэнтам кансерваторыі, — успамінае кампазітар, — калі мяне запрасілі выкладаць па класе цымбалаў. Школа знаходзілася ў лядшарным будынку, але мае вучні старанна спасцігалі таямніцы чароўнай музыкі..."

Цяпер школа займае добраўпарадкаваны асабняк, яе ўзначальвае Міхаіл Абражэвіч. На юбілейным творчым вечары сабраліся выпускнікі, навучэнцы,

педагогі. Пад час канцэрта прагучалі творы Шапэна, беларускіх і польскіх кампазітараў. Дапамогу ў правядзенні вечара аказаў Польскі інстытут у Мінску.

**Юрый ІВАНОЎ
Фота аўтара**

10 снежня Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь адзначыла 80-годдзе. Установа выконвае функцыі аналітычна-інфармацыйнага падраздзялення Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і прыярытэтна абслугоўвае Нацыянальны сход краіны, Савет Міністраў, Канстытуцыйны, Вярхоўны і Вышэйшы Гаспадарчы суды, Выканаўчы сакратарыят СНД, міністэрствы, дзяржаўныя камітэты, ведамствы і мясцовыя органы кіравання. Бібліятэка фарміруе, захоўвае і выкарыстоўвае інфармацыйныя рэсурсы па пытаннях палітыкі, дзяржаўнага будаўніцтва, права, эканомікі, пры гэтым застаючыся адкрытай і дэмакратычнай у дачыненні да любога ахвотнага карыстальніка. У бібліятэчных сховішчах — адзін з паловай мільён дакументаў (і сучасных, і старадаўніх, якімі ўпаўне маг карыстацца і князь Вітаўт), а супрацоўнікі гатовы зрабіць усё, каб апошнія ў патрэбны момант аператыўна знайшлі свайго чытача.

— Таццяна Анатолеўна, ваш адзел — малады, існуе з 2011 года. У чым яго асаблівасць?

— Маркетынг у бібліятэчнай справе, па маім асабістым меркаванні, перш за ўсё, — інструмент для кіраўніка ўстановы, галоўнага менеджара. Мы прапануем — кіраўнік мяркуе, ці можна нашы ідэі выкарыстаць для агульнай карысці...

— Пачаў з гэтага пытання па той прычыне, што многія вашы калегі з раённых бібліятэк не заўжды дакладна ведаюць, чым павінен займацца бібліятэчны маркетолог. Патлумачце, калі ласка, "тэхнічныя магчымасці" згаданага інструмента.

— Маркет — рынак, крама. Але гаворка зусім не пра тое, як зарабіць грошы. Асноўная справа — у прасоўванні бібліятэчнага іміджа. Значыць, да месца згадаць піяр, рэкламу фонду і паслуг у СМІ не толькі сярод навуковых, але і сярод патэнцыйных чытачоў... І тут вось якая цікавая рэч адбываецца: нас часта б'юць па Нацыянальнай бібліятэкай...

— Ну, логіка зразумелая: Прэзідэнцкая — значыць, самая лепшая...

— Мы не супраць такога іміджа: пашанотна і да многага абавязвае. За восем-дзясят гадоў наша ўстанова здолела стаць найбуйнейшым рэспубліканскім інфармацыйным цэнтрам і, да ўсяго, адным з самых кампетэнтных... Не забывайце пра нашы функцыі ды прыярытэты: аналітыка-інфармацыйнае падраздзяленне Адміністрацыі Прэзідэнта. Мы абслугоўваем людзей, якія адказваюць за лёс нашай дзяржавы.

— А як гэта адбываецца тэхнічна?

— Нашы аналітыкі, якія пачынаюць працу а 8-й раніцы, штодня рыхтуюць жанравыя інфармацыйныя падборкі для тых людзей, якія ў Адміністрацыі Прэзі-

Сённяшняй моладзі, як падаецца, не стае грамадзянскасці. Кім стаць: першым і аўтарытэтным спецыялістам на сяле ці незаўважным і шараговым бібліятэкарам у вялікім горадзе? Першая частка пытання цяпер нават і не абмяркоўваецца...

дэнта робяць высновы ды прагнозы. А 10-й інфармацыя трапляе да сенатараў, якія працуюць у камісіях і рабочых групах. Імкнёмся ўсё рабіць аператыўна, бо ад гэтага залежыць выніковасць дзейнасці прадстаўнікоў улады, парламентарыяў... Па вялікім рахунку, на гэта скіравана і структура нашага фонду: толькі газет, і не адно беларускіх, атрымліваем каля 800, а часопісаў — ці не тысячу найменняў. Фонд — універсальны, але пераважае прававая інфармацыя.

— Але ж вы выконваеце функцыі і публічнай установы? Як стаць вашым чытачом?

— Вельмі проста, як і ў звычайнай бібліятэцы: не забыць пашпарт, фотакартку ды невялікую суму для набыцця білета. І — чытальная зала да вашых паслуг. Увечары ў нас, да слова, ці не чэргі выстройваюцца з шараговым, так бы мовіць, чытачоў.

— А сенатары прыходзяць па кніжку для душы?

— Прыходзяць. І вельмі актыўна чытаюць, у тым ліку і мастацкую літаратуру.

На пытанні "К" адказвае загадчык аддзела маркетынгу Прэзідэнцкай бібліятэкі

Што чытаю князь Вітаўт?

Таццяна ЛЫЧАГІНА, загадчык аддзела маркетынгу Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь

— Давайце вернемся да маркетынгу. Што робіце для таго, каб да вас чытацкія чэргі выстройваліся?

— Бібліятэкар не павінен усё ведаць, бо гэта проста немагчыма. Але ж ведаць крыніцы ён проста абавязаны. Глобальнае Сеціва — справа добрая, але не гарантуе факталагічнай дакладнасці. Таму мы тлумачым карыстальнікам, у якіх яшчэ бібліятэчных установах чытач можа папоўніць свае веды з дапамогай друкаваных крыніц. Ды не гэта галоўнае. Як і нашай працы — не толькі ў дакладнасці прадстаўляемай інфармацыі. Бібліятэкар павінен налагодзіць кантакт з чытачом, які іншымі рэчамі не надта акрэслена ўяўляе, чаго хоча. Значыць, сапраўдны бібліятэкар проста абавязаны любіць не толькі кнігі, але і людзей... На маёй памяці скараў ад карыстальнікаў мы не атрымлівалі — толькі ўдзячнасці. Ведаецца, у нас — стабільныя калектывы і супрацоўнікаў нашых, і чытачоў.

■ Маркетынгавы акцэнт

Старадрукаў усё больш!

Загадчык аддзела старадрукаваных і рэдкіх выданняў Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь Валерый Герасімаў паведаміў: у зборах старых юрыдычных дакументаў нямаюць выданняў, якімі цалкам мог карыстацца вялікі князь Вітаўт, што заўжды дбаў пра беларускую дзяржаўнасць... І гэтыя зборы, па словах загадчыка аддзела, пастаянна пашыраюцца. Гадавое набыццё дасягае дзесяці старажытных рарытэтаў. Кошты на беларускім букіністычным рынку ў выніку міграцыі насельніцтва — невялікія. Задача бібліятэкі і музеяў, як перакананы Валерый Герасімаў, — карыстацца момантам і набыць рарытэты, якія маюць стаць набыткам грамадскасці. У адваротным выпадку, яны беззваротна знікнуць. І прыкладаў таму — процьма, на жаль...

— Аднак пра нейкія масавыя мерапрыемствы ў вашай акадэмічнай цішы і гаворкі няма?

— Ды чаму?! У нас пастаянна ладзяцца культурна-масавыя мерапрыемствы. Ужо ў гісторыі засталіся вельмі цікавыя сустрэчы з Іванам Шамякіным, Янкам Брылём, Алесем Адамовічам, Святланай Алексіевіч. Чытацкія канферэнцыі з прэзентацыяй літаратурных навінаў у нас сталі нормай. Стала праводзіць выстаўкі жывапісных работ. Сёння ў нас экспануюцца акварэлі Уладзіміра Шаркова, прысвечаныя Мінску. Нядаўна адбылася прэзентацыя літаратурна-мастацкага часопіса "Метамарфозы", што выдаецца ў Гомелі прыватным унітарным прадпрыемствам: мы падтрымалі гэтую ініцыятыву. А да парламенцкіх слуханняў пастаянна рыхтуем тэматычныя кніжныя выстаўкі. Удзельнічаем і ў міжнародных прамоўных выстаўках...

— І сапраўды, я шмат райбібліятэк наведаў, а жывапісныя выстаўкі бачыў толькі ў лічаных з іх. І гэта таксама пралікі мясцовых маркетлагаў... Якія яшчэ сувязі падтрымліваеце з раёнамі ды абласцямі?

— Выдаём зборнікі дакументаў для органаў мясцовага кіравання і парламентарыяў. Іншымі разам дапамагаем раённым бібліятэкам у папаўненні кніжных фондаў. Цесныя сувязі, да прыкладу, з уздзенскімі калегамі.

— Я ішоў да вас і думаў: а чаму б у перспектыве кожнаму прадпрыемству ды арганізацыі ў краіне не завесці маленькія бібліятэкі папяровых кніг (электронныя — зручныя, але вялікай радасці не прыносяць). Да прыкладу, у рэдакцыях рэспубліканскіх выданняў такія калісьці былі...

— А што, цудоўны маркетынгавы ход! І такія бібліятэчкі могуць быць філіяламі буйных. Бібліятэчная паслуга, вы ведаеце, — вельмі танная, а маральную карысць ад яе цяжка вымераць.

— Як вы думаеце, чаму прыток маладых бібліятэчных сіл у раённыя і сельскія бібліятэкі не вытрымлівае ніякай крыткі? Бібліятэкары старэюць, а бібліятэкі — выміраюць...

— Сённяшняй моладзі, як падаецца, не стае грамадзянскасці. Кім стаць: першым і аўтарытэтным спецыялістам на сяле ці незаўважным ды шараговым бібліятэкарам у вялікім горадзе? Першая частка пытання цяпер нават і не абмяркоўваецца. У тым ліку, безумоўна, і з прычыны мізэрных бібліятэчных заробкаў...

— У метро цяпер абавязкова ўбачыш двух-трох чытачоў электронных кніг. Апошнія сталі даступныя...

— Згодна, гэта зручна ў паездках. Але чытаць вінтажную, папяровую, кніжку — больш стыльна. Бібліятэка будучыні, на мой погляд, прапануе камбінаваны — аналагава-лічбавы — прадукт...

**Гутарыў Яўген РАГІН
Фота аўтара**

Зазірнём у акаўнт Janka Kupala!

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 6.)

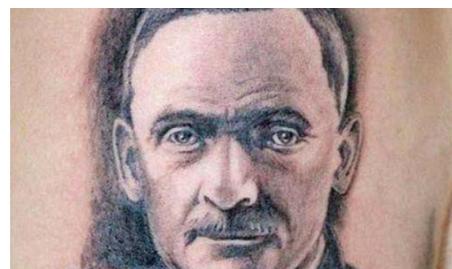
23 верасня 2013 года

"Такім сёлета быў Багач на маёй радзіме, у Вязынцы".

23 верасня 2013 года ў Мінску

"Здараецца!) Вось што піша майстар па татуіроўках: "Однажды делала портрет Янки Купалы на плече у одного молодого человека (смеется). Это москвич, который знает о том, кто такой Янка Купала, только в общих чертах. А сделал он это, чтобы в ответ на вопрос "У тебя есть татуировки?" говорить: "Да, Купала!"

20 верасня 2013 года ў Мінску

"20 верасня 1945-га адкрыўся для наведвальнікаў Літаратурны музей Янкі Купалы, тады ён размяшчаўся ў будынку Дома прафсаюзаў, на пл. Свабоды, 23. Яго стваральнікам і першым дырэктарам была мая жонка Wladzja Stankevich. Прымаю віншаванні і падарункі ў Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы".

1 жніўня 2013 года ў Ялце, Крым

"Адпачываем у Крыме разам з Цішкам Гартным, Анатолям Вольным, Васілём Мялешкам, Андрэем Александровічам і Уладзімірам Дубоўкам.

Хвалююцца морскія хвалі,
І воблакі вецер калыша, —
А мы плывём далей і далей,
А мы ляцім вышай і вышай..."

■ Разгадка Купалы

Паважаныя чытачы! Вядома інтэрв'ю з класікам на старонках газеты "Культура" — літаратурная містыфікацыя. Але такая, што грунтуецца на цалкам рэальнай крыніцы: старонцы карыстальніка Janka Kupala ў сацыяльнай сетцы! І колабег жыцця пэста, даты ягонага жыцця гэтакім спосабам паўстаюць зусім не аддаленымі ў часе, а вельмі блізкімі і зразумелымі! Урэшце, хто ведае, мо Купала і завёў бы сабе такую старонку ў сусветным Павуцінні! А за крэатыў — падзякі, рэспекты ды "лайкі" супрацоўнікам Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы! А таксама за гатоўнасць паспрабаваць памістыфікаваць супольна!

P.S. Пакуль, дарэчы, акаўнт Janka Kupala заблакіраваны адміністрацыяй самой сацыяльнай сетцы. Нібыта, на старонцы заўважылі актыўнасць, што парушае аўтарскія правы. Як зазначыла дырэктар Купалаўскага музея Алена Мацэвасян, пакуль установа вядзе перапіску, даводзячы сваю рацыю. Будзем спадзявацца, што гэты арыгінальны карыстальнік вернецца ў прастору Байнэта бліжэйшым часам!

Дыгіталізацыя — прыватнікі

Так, па словах генеральнага дырэктара Музея Славацкага нацыянальнага паўстання Станіслава Мічава, на сённяшні дзень у яго краіне алічбавана больш за 180 тысяч музейных прадметаў, тры тысячы з якіх — дакументы нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Больш за тое: у Славакіі створаны Цэнтр па дыгіталізацыі, што аб'ядноўвае высілкі ўсіх дзяржаўных музеяў краіны ў гэтым напрамку. Яго асноўная мэта: ідэнтыфікацыя прадметаў, стварэнне ўмоў інтэрнэт-доступу да візуалізаваных прадметаў матэрыяльнай і нематэрыяльнай спадчыны для шырокай аўдыторыі. Для чаго гэта робіцца? Вядома ж, і для магчымасці рэпрадукцыі, і для аднаўлення прадмета ў выніку пашкоджання, і для стварэння віртуальных прэзентацый.

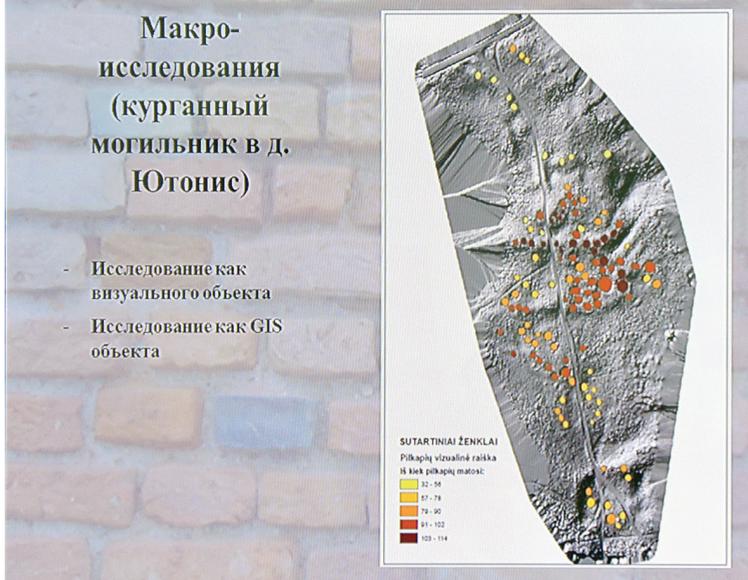
Да слова, падобныя мэты стаяць і перад айчынным глабальным праектам — Дзяржаўным каталогам музейных фондаў. Вось толькі магчымасці адрозніваюцца. Да прыкладу, славацкі Цэнтр па дыгіталізацыі знаходзіцца не ў сталіцы краіны Браціславе, а, можна сказаць, на перыферыі — у Банскай Быстрыцы. Тым не менш, у планах установы — алічбоўка 30 працэнтаў музейнага фонду краіны.

Асобая размова — тэхнічныя сродкі для якаснай алічбоўкі. Як адзначыў Станіслаў Мічаў, у Славакіі выкарыстоўваюцца і сучасныя бескантактныя сканеры (у адрозненні ад большасці музеяў нашай краіны, дзе для гэтых мэт ужываюць звычайныя амаатарскія фотаапараты з адпаведна, не лепшай якасцю), і апараты трохвымернай фіксацыі, у тым ліку з метадам аб'ектнай панарамы, калі прадмет у час руху па коле скануецца пры адной наладцы святла з розных ракурсаў. Пры гэтым колькасць здымкаў можа дасягаць некалькіх соцень. Дэталізацыя фота настолькі вялікая, што нават яго маленькі фрагмент можна павялічваць і размяшчаць на вялікіх плакатах без страты якасці.

Зразумела, для Славакіі набыццё ды выкарыстанне такой тэхнікі — справа вельмі дарагая, таму значны пласт працы па дэгіталізацыі музейных калекцый выконваюць прыватныя кампаніі.

Яшчэ адзін важны момант пасляховага існавання славацкіх музеяў — цэнтралізаваная праца. Гэта датычыцца не толькі дыгіталізацыі, але і стварэння агульных для некалькіх музеяў дэпазітарыяў — фондасховішчаў. Такім чынам атрымліваецца значная эканомія сродкаў і павышаецца ўзровень аховы музейных прадметаў.

Дыгіталізацыя — гэтае слова не надта часта сустракаецца ва ўжытку і ў нас, прадстаўнікоў СМІ, і ў работнікаў сферы культуры. Тым часам, яно азначае не што іншае, як пераход інфармацыі ў лічбавую форму — працэс, надзвычай актуальны для нашых музеяў і бібліятэк. Наколькі паспяхова нашы ўстановы культуры займаюцца дыгіталізацыяй? Вядома, галоўнае — з чым параўноўваць ды на каго раўняцца. Да прыкладу, чаму б не арыентавацца на досвед па дыгіталізацыі музейных устаноў Славакіі і Літвы? Выбар краін невыпадковы: менавіта прадстаўнікі гэтых дзяржаў разам з айчыннымі спецыялістамі прынялі ўдзел у міжнародным семінары “Музеі і выклікі сучаснасці: новыя падыходы і тэхналогіі”, што нядаўна прайшоў у Інстытуце культуры Беларусі.

Вынікі макрадаследавання курганнага могілніка ў в. Ютоніс (Літва).

Што можа фара?

Выкарыстоўваюць сучасныя тэхналогіі ў музейнай справе ды ахове спадчыны і ў Літве. Так, па словах Лаўжыкаса Рымвідаса, загадчыка кафедры музеязнаўства Вільнюскага ўніверсітэта, вельмі перспектыўнай тэхналогіяй як для навуковых мэт, так і для папулярнага культурнага наогул з'яўляецца выкарыстанне трохвымернага сканавання артэфектаў гісторыі. Для гэтага ствараюцца трохвымерныя фотаапараты, якія яшчэ колькі гадоў таму ўжываліся толькі ў ваенным сектары.

Акрамя таго, зараз з'явілася магчымасць рабіць здымкі велізарных па плошчы аб'ектаў. Да прыкладу, летась у Літве быў адсканаваны курганны могілнік плошчай у 10 гектараў. Такім жа чынам выяўлены падмуркі фундамента касцёла Радзівілаў у Дубінге. Ізноў жа, паслугі трохвымернага сканавання сёння ў Літве прапаноўваюць некалькі прыватных фірм.

Вельмі перспектыўным бачыцца Лаўжыкасу Рымвідасу і выкарыстанне геарадараў, якія ўпершыню былі апрабаваны ў Літве ў 1994 годзе пад час раскопак у Троках. Гэтая прылада вельмі карысная ў тым выпадку, калі даследчык ведае, што дзесьці на тэрыторыі ў 10 гектараў знаходзяцца падмуркі аб'екта.

Два тэрабайты і смартфон

Не сорамна за вынікі па дыгіталізацыі культурнай спадчыны і беларусам. Прынамсі, як адзначыў дырэктар Інстытута культуры Беларусі, кандыдат мастацтвазнаўства Канстанцін Рэмішэўскі, цягам апошніх трох гадоў атрымалася перавесці ў “лічбу” велізарны пласт айчынай культуры, і прыватнасці — беларускую савецкую дакументалістыку, кіналетапісы. У выніку створана калекцыя, якая складаецца з 600 хранікальна-дакументальных артэфектаў, знятых з 1927 па 2010 год. Усе стужкі адлюстроўваюць толькі адну тэму — сацыяльна-культурнае развіццё Беларусі. Калі ж звярнуцца да лічбаў, то агульны аб'ём апрацаванага матэрыялу складае 2 тэрабайты, або 168 гадзін, разбітых на 20 храналагічных і 11 тэматычных раздзелаў. Вялікая праца была праведзена і па атрыбцыі стужак, вырашана пытанне аўтарскага права. Так, для навукова-адукацыйных мэт можна карыстацца апрацаванымі матэрыяламі абсалютна бясплатна.

Не стаяць убаку ад прагрэсу і музеі нашай краіны. Па словах намесніка дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Аляксандра Храмога, да Новага года ў НГМ будзе запушчана сістэ-

У алічбаваным фондзе: падмурак, могілнік, кіно

Трохвымерны кантэкст: Беларусь, Літва, Славакія

Сканаванне музейнага прадмета апаратам трохвымернай фіксацыі.

Зараз у літоўскіх музеяў з'явілася магчымасць і фара-сканавання. Некаторыя ўстановы ўжо маюць унікальны па форме апарат, які нагадвае састаў рукі чалавека. Ён можа сканаваць цяжкадаступныя фрагменты таго або іншага прадмета. Лаўжыкас Рымвідас перакананы, што сучасныя тэхналогіі дазваляюць рабіць яшчэ нядаўна неверагодныя рэчы. Да прыкладу, тое ж трохвымернае сканаванне можна ажыццяўляць з дапамогай звычайнай лічбавай фотакамеры — дастаткова ўмець правільна ёй карыстацца і апрацаваць здымкі ў адпаведнай праграме, якая знаходзіцца ў вольным доступе ў Інтэрнэце.

Нягледзячы на ўсе тэхнічныя ноухау, прафесар з Літвы мяркуе, што сёння надзвычай важна, каб музей функцыянаваў як выставачная пляцоўка і клуб, а не як статычная ўстанова.

ма аўдыягідаў на аснове QR-кода. Наведвальнік музея зможа загадзя падабраць экскурсію ў зручны для яго час. На думку спікера, акрамя QR-кодаў, варты выкарыстоўваць перадавую тэхналогію “trigger zone”. Дзякуючы тэхналогіі на інтэрактыўнай карце горада можна нанесці абзначэнні музейных аб'ектаў, задзейнічаць папулярныя ў турыстаў маршруты па гістарычнай частцы. Задумваецца Нацыянальны гістарычны і пра стварэнне музейных праграм для мабільных тэлефонаў, у выніку пад час самастойных экскурсій смартфонам можна будзе карыстацца як пультам.

Хто ведае, магчыма, праз якое дзесяцігоддзе дзякуючы разнастайным тэхнічным ноухау да нашых музеяў чэргі будуць выстройвацца не толькі пад час правядзення Ночы музеяў, але і кожны дзень.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Рэйтынг ідэй з internet-прасторы

Аксана АРАКЧЭВА, мастак, куратар мастацкіх выставак, сябра Беларускага саюза мастакоў, супрацоўнік Таварыства чэшска-беларускага сяброўства

1. Творчасць

Сеціва ў некаторай ступені дапамагае ў творчасці. Напрыклад, звярталася да яго, калі працавала над серыяй партрэтаў, якія рабіла ў падарунак да 80-годдзя нашаму Вялікаму тэатру: гэта сем палотнаў з салістамі балета ў сцэнічных вобразах. Я спачатку з ім пэтам узялася за працу над “Спартаком”, але стварэнне партрэта ў поўны рост, які было неабходна зрабіць такім, каб вобраз адпавядаў канкрэтнаму сцэнарыю, балету, выканаўцу, — аказалася сур'ёзнай задачай. Хацела адмовіцца ад задумы, але натрапіла на цікавае фота Калізея, што адлюстроўваецца ў лужыне, — і гэта дало штуршок да працы. І цяпер работы фатографу, мастакоў часам натхняюць на стварэнне вобразаў.

2. Выстаўкі

Не стае часу, каб усюды паспяваць, бо шмат чым займаюся: пішу партрэты, ілюструю дзіцячыя кніжкі, куратарствую, вандрую... Але дзякуючы Інтэрнэту ведаю, дзе якія выстаўкі адкрываюцца, праглядаю фотаздымкі з экспазіцый... Праз Сеціва дзялюся ўражаннямі таксама і ад сваіх выставак — заўсёды стараюся выкладваць фота, бо вельмі хочацца паказаць сваю радасць сябрам. Ці, да прыкладу, праз Інтэрнэт дамовілася аб супрацы з цудоўнай літоўскай акварэлісткай Эгле Ліпейкайтэ, з якой пазнаёмілася раней на міжнародным пленэры. Запрасіла яе ў Мінск, дзе мы арганізавалі экспазіцыю ейнай творчасці, а яна правяла найвыдатны майстар-клас.

3. Сяброўства

Дзякуючы Сеціву існуе магчымасць мець стасункі з сябрамі па ўсім свеце: шукаць старых і знаёміцца з новымі. Так, з год таму маё прозвішча (а тата Барыс Аракчэў распрацаваў мастацкую дынастыю, у якой тры дачкі, чатыры ўнукі і праўнучка малююць) зусім нечакана прывяло да новага сяброўства. Мяне знайшоў хлопеч, які спытаўся, ці вучылася я з ім у Парнаце (так называлі ў нас Гімназію-каледж мастацтваў імя І.Ахрэмчыка), — аднак высветлілася, што ён пераблытаў мяне з сястрой (яна так якраз вучылася). Але так зладзілася перапіска, што пасля размовы, потым, пад час падарожжа, я завітала да яго ў Германію, дзе ён ужо больш за дваццаць гадоў працуе музыкантам... Зараз жа з сябрамі часта яго наведваем.

Знайсці дабро

4. Падтрымка

Для мяне Інтэрнэт стаў накіштам сябра, я заўсёды онлайн, і час ад часу адцягваю ўвагу ад працы, каб з кімсьці паразмаўляць у Сеціве. Раней працавала ў майстэрні разам з татам, а калі ён у гэтым годзе сышоў з жыцця, я, як быццам, засталася адна... Памятаю, як дрыжачымі рукамі напісала на сваёй старонцы, што не стала майго натхніцеля, майго настаўніка, — і людзі з усяго свету падтрымалі мяне... Гэтая падтрымка сяброў ды знаёмых, якія шчыра спачувалі ды прапаноўвалі сваю дапамогу, усе цудоўныя словы пра майго тату — тое, што не дало апусціць рукі.

5. Дабрачыннасць

Падтрымліваю дзяцей з асаблівасцямі развіцця — тут таксама дапамагае Інтэрнэт. Так, у маі арганізую аднаму такому хлопчыку выстаўку фатаграфіі ў Празе. Праз Сеціва знайшла спонсараў, якія дапамогуць яму ды ягонай маці з дарогай і пражываннем, дамовілася з Пасольствам Беларусі ды Расійскім цэнтрам навукі і культуры ў Празе, дзе адбудзецца вернісаж — натуральна, займаюся куратарствам праекта. Дзякуючы Інтэрнэту лягчэй знайсці дабрачыннасцю, знаходзіць тых, каму неабходна падтрымка, дамаўляцца аб арганізацыі мерапрыемстваў для іх — накіштам тэатральных імпрэз або майстар-класаў, падарункаў маіх кніжак-размалёвак...

Занатавала Вольга НАВІЦКАЯ

Смачная гісторыя

Міндальны суп пад Новы год

Пад Новы год мы прынаджваем непастаянную птушку ўдачы любымі спосабамі: дванаццаць вінаградзін (паспець з'есці, пакуль б'юць гадзіннікі), напісаць жаданне на паперы, спаліць яе, змяшаць з шампанскім і выпіць яго апоўначы. Прадстаўнікі амерыканскага кантынента раяць есці салату з фасолі і свежай гародніны ў першую раніцу новага года. Кажуць, што гэта абавязкова прынясе фінансавы поспех. Існуе цэлы даведнік сусветных навагодніх прыкмет, у якім кожны ахвотны можа выбраць сабе святочны рытуал на свой густ і магчымасці. А што ж мы? Няўжо ў беларусаў няма ўласнага спосабу прывабіць шчасце і дабрабыт у навагоднюю або калядную ноч, у тым ліку кулінарнымі смакоцямі? Тым больш, што Каляды — гэта кульмінацыя кулінарнага года.

Каб быць багатымі, варыце боршч, а каб здаровымі — пячыце пернікі

Ежа — талісман

Зазірнем у кухню Рэчы Паспалітай і Вялікага Княства Літоўскага напярэдадні калядных святаў. Духмянасць яе можна параўнаць з сімфоніяй, што складаецца з водараў, якія абуджаюць апетыт і ўяўленне.

Галоўным пунктам кулінарнай каляднай праграмы была і паранейшаму застаецца куцця — папярэдадзень самога свята. Салодкія вырабы з цеста не вельмі разнастайныя. На першым месцы — пернікі. Лічылася, што яны сімвалізуюць здароўе і дабрабыт. Мучныя вырабы на мёдзе былі вядомыя яшчэ старажытным славянам, але "адкрыццё" вострых прыпраў і разрыхляльнікаў ператварыла цвёрдае цеста, якое выкарыстоўваецца ў абрадавых мэтах, у пернік. Пернікі, "катажынкі",

часоў Рэчы Паспалітай па якасці не саступалі нюрнбергскім і былі вядомы ў Еўропе з 1640 года. Падрыхтоўка цеста для пернікаў лічылася сапраўдным мастацтвам. Кожны паважаны род лічыў абавязковым мець уласны рэцэпт пернікавага цеста. Тры рэчы маглі дапамагчы дзяўчыне паспяхова выйсці замуж: запасы добрага мёду, сямейныя рэцэпты выдатнага піва ды смачных пернікаў.

А каб рэцэпт не маглі ўбачыць староннія вочы, яго перадавалі ў мяшэчках. У якасці пазнак вагі інгрэдыентаў выкарыстоўваліся каменьчыкі, кавалачкі металу, манеты і пацеркі. Вострыя і не вельмі салодкія пернікі ўжываліся як закуска да гарэлкі, а салодкія і здобныя — на дэсерт.

Святочная вячэра заўсёды была поснай. Нашы продкі, строга трымаючы пост, умелі павярнуць абмежаванне на сваю карысць і дасягалі дасканаласці ў прыгатаванні вытанчаных страў. Таму няма нічога дзіўнага ў тым, што калядныя посты славіліся далёка за межамі Рэчы Паспалітай і Вялікага Княства Літоўскага.

На стале пераважалі рыбныя стравы, спосабы падачы і разна-

стайнасць якіх уражвалі: спалучэнне варанага і запечанага мяса, фаршыраваная рыба з гароднінай... Часам рыбных страў аказвалася куды больш, чым традыцыйных дванаццаць.

А калі суп?

Пачыналася вячэра адным з традыцыйных супоў: чырвоным баршчом з вушкамі, грыбным ці,

радзей, міндальным супам. Толькі пра адны супы на калядным стале можна расказаць шмат цудоўных гісторый. Класічны прыклад — міндальны суп, адна з традыцыйных посных страў каталіцкага дваранства. Гісторыя гэтага рэцэпта сыходзіць у Сярэднявечча: на працягу многіх стагоддзяў яго падавалі да папскага стала. Часцей за ўсё гэты суп варылі з міндала, ачышчанага ад цёмнай скуркі.

Боршч на святочным стале заўсёды быў не проста святочнай ежай — гэта галоўная нота ў апавяданні, прысвечаным святу, памяць аб продках, надзея на багацце і дабрабыт у будучым годзе. Калі ў нашай кухні існуе "грашовая страва" для навагодніх святаў, то гэта менавіта яна.

Традыцыйна калядны боршч быў посным: яго рыхтавалі з гародніны з дабаўленнем бурачнага соку. За пяць-шэсць дзён да свята буракі наразалі тонкімі лустачкамі, залівалі вадой, рыльца пасудзіны "запячатвалі" кавалачкам хлеба, завязвалі анучай і ставілі ў цёплае месца на кухні. У выніку атрымлівалася вадкасць рубінавага колеру, якую і дабаўлялі ў боршч пры гатаванні.

Зразумела, што ва ўмовах сучаснай кухні не кожная гаспадыня возьмецца за прыгатаванне баршчу па старадаўнім рэцэптах, але веру ў цуды і надзею на лепшае жыццё ніхто не адмяняў. Боршч па сямейным і любімым рэцэпце здольны стаць сапраўдным талісманам і пропускам у забяспечанае жыццё. Прычым яго не абавязкова есці на куццю ці ў навагоднюю ноч. Галоўная ўмова — зрабіць гэта паміж каталіцкімі і праваслаўнымі датамі Нараджэння Хрыстова. Тым больш, што ў надыходзячы Год Драўлянага Каня (паводле кітайскага гараскопа) проста неабходна есці караняплоды, прысмакі і імбір.

Смачна есці!

Таша ЛАПАЦЕНКА
антраполог гастронаміі,
дарадца Гільдыі шэф-кухараў Беларусі

Традыцыя

Калі ў батлейцы "зямля" з'явілася?

У Гродзенскім дзяржаўным музеі гісторыі рэлігіі працуе выстаўка "Цуд у Віфлеемскую ноч". Тут можна даведацца пра гісторыю батлеек на Беларусі, а таксама пра каталіцкую традыцыю будаўніцтва калядных ясляў.

Навуковы супрацоўнік музея Галіна Хомка зрабіла для журналістаў невялікую экскурсію і прадставіла пяць батлеек, выкананых у розных тэхніках у мінулым ды пазамінулым стагоддзях. Яна нагадала, што батлейка на Беларусі пачынае сваю гісторыю з XVI стагоддзя: "Самі батлейкі паходзяць з рытабляў — перанасных алтароў, якія аддавалі ў вёску, ці мястэчка — падалей ад буйнога горада. І такія рытаблі не знікалі: іх ператварылі ў тэатр".

Наша старажытная батлейка захавала свой старажытны выгляд: скрыні ці шафы. Спачатку гэтым лялечным тэатрам кіравалі семінарысты. Тады ён меў толькі верхнюю частку — так званая неба, але потым, калі ў XVIII стагоддзі за справу ўзяліся рамеснікі, з'явілася і другая частка гэтага тэатра — так званая зямля.

На выстаўцы прадстаўлены вельмі розныя ўзоры батлейкі, сярод якіх — Магілёўская, 2-й паловы XIX стагоддзя, двух'ярусная саламяная Вілейская, а таксама рэканструкцыя Ельнінскай батлейкі канца XVIII — пачатку XIX стагоддзя.

Экспазіцыю, што будзе працаваць у Музеі гісторыі рэлігіі да канца студзеня наступнага года, дапаўняюць фігуры з розных батлеек і постаці з калядных ясляў, якія прывезены ў музей з-за мяжы.

Андрэй МЯЛЕШКА
Гродна
Фота аўтара

Праект

Да новай выстаўкі...

У Нацыянальным мастацкім музеі завяршылася выстаўка "Праваслаўны свет. Вобраз Хрыста ў іканаграфіі краін Усходняй Еўропы", якая была прымеркавана да 1025-годдзя Хрышчэння Русі. Правядзенне такой міжнароднай выстаўкі для НММ не ў навінку. Больш за тое: сёлетні праект з'яўляецца лагічным працягам унікальнай выстаўкі 2008-га "Праваслаўная ікона Расіі, Украіны, Беларусі".

Па словах намесніка генеральнага дырэктара ўстановы Надзеі Усавай, першапачаткова планавалася стварыць выстаўку праваслаўных ікон з 12 краін свету. На жаль, з-за эканамічнага крызісу ў праекце прынялі ўдзел толькі Беларусь, Украіна, Расія і Сербія. Ды нават ва "ўсечасным" фармаце творы іканапісу ўражвалі. Што і казаць, іконы XV стагоддзя (на выстаўцы былі абразы гэтага перыяду з Трэцякоўскай галерэі і Нацыянальнага музея Сербіі) не часта "завітаюць" у нашу краіну.

Штодзень на выстаўцы прысутнічала прыкладна 300 чалавек. Гэта прытым, што не было вялікай рэкламнай кампаніі. На думку Надзеі Усавай, для многіх наведвальнікаў ікона з'яўляецца таямніцай, але, у адрозненне ад храма, у музеі яна выступае найперш твора мастацтва.

Цяпер пачынаецца праца над будучай аналагічнай выстаўкай, якая праз пяць гадоў мае аб'яднаць у адной прасторы сакральнае мастацтва славянскіх краін. Да слова, залы, дзе праходзіла выстаўка, у будучым Музейным квартале маюць аддаць якраз для экспазіцыі іканапісу. Неўзабаве ж чакаецца ажыццяўленне выдання ды правядзенне маштабнай прэзентацыі падрыхтаванага каталога выстаўкі.

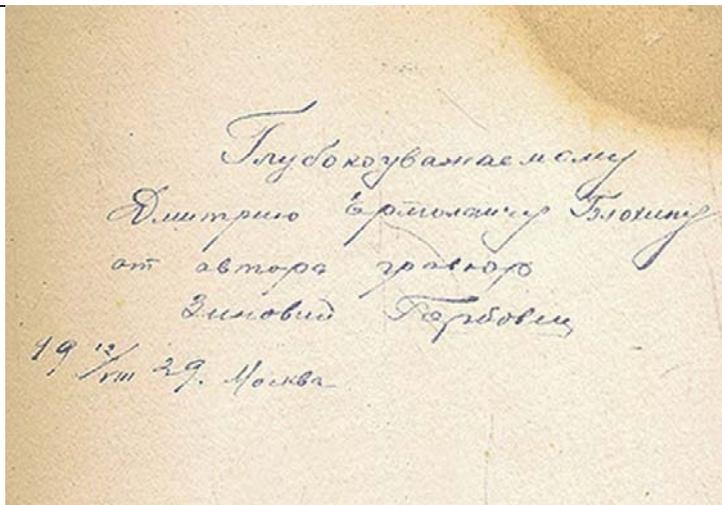
■ Меркаванні ў тэму

Бранка ІВАНІЧ,
галоўны захавальнік Нацыянальнага музея Сербіі ў Бялградзе:

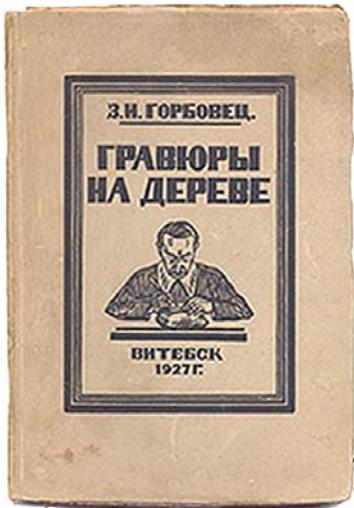
— Правядзенне падобных выставачных праектаў дэманструе падобнаства ды асаблівасці сакральнага мастацтва Сербіі і Беларусі, іншых славянскіх народаў. Гэта вельмі важна, улічваючы характар гісторыі нашых дзяржаў, асабліва яе трагічныя старонкі. Зараз працягваецца рэканструкцыя Сербскага нацыянальнага музея, які быў істотна пашкоджаны пад час авіяналётаў 1998-га. Пасля іх нават узнімалася пытанне ўзвядзення новага будынка. Пасля шматгадовай працы, музей атрымае новы экстр'ер і інтэр'ер, а на даху размесціцца шкляны купал. У абноўленым гмаху мы будзем рады бачыць і праекты беларускіх колег, у тым ліку выстаўкі беларускага іканапісу.

Кастусь АНТАНОВІЧ

...А вось творы, прысвечаныя Вялікай Айчыннай вайне, у Гарбаўца знайсці цяжка, хаця ён з першых яе дзён паішоў на фронт і да 1943-га ўдзельнічаў у жорсткіх баях, у тым ліку пад Ржэвам. Пасля цяжкага ранення быў камісаваны. І, на шчасце, — выжыў. У адрозненне ад франтавога таварыша, таленавітага мастака і любімага вучня Р.Фалька — Льва Зевіна, якому ў баі за горад Ржэў не пашанцавала... Такія выпадкі сустракаюцца, калі мастак-франтавік тэму вайны ў сваёй творчасці абыходзіць: занадта цяжкія перажыванні, якія непакояць душу, не даюць вяртацца ў мастацтва да нядаўняга трагічнага мінулага. Для сардэчнага спакою, канешне ж, лепш пісаць пейзажы, нацюрморты, партрэты, жанравыя сучасныя кампазіцыі. А эпас трагедыі і подзвігаў Вялікай Айчыннай вайны, лічыў мастак, няхай прафесійна ствараюць тыя, каму гэта было наканавана лёсам...

Аўтограф Зіновія Гарбаўца.

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 50, 51.)

Маэстра абразной гравюры

**Зіновій
Гарбавец
і яго
віцебская
"сямігодка"**

Мабыць, чытачу трэба трошкі расказаць, што такое абразная гравюра з падоўжным сячэннем дрэва, у адрозненне ад тарцовай (папярочнай) гравюры. Абразная ксілаграфія (тэхніка эстампа, заснаваная на прынцыпе высокага друку) адыграла выдатную ролю ў працэсе дэмакратызацыі мастацтва. Гэтым спосабам друкаваліся карцінкі для грамадскіх нізоў, непісьменных і малалісьменных, для навучання дзяцей у школах. У іх выразна выявілася новая антыфеадальная, буржуазная ідэалогія. Магчымасць хуткага вырабу і выдання абразных ксілаграфій дазваляла ім свечасова адгукацца на актуальныя палітычныя падзеі, звяртацца да шырокіх народных мас, перш за ўсё з асяроддзя гарадскога люду: рамеснікаў, гандляроў, салдат, манахаў і г.д. З цягам часу ксілаграфія эвалюцыянавала ад лапідарнасці, абстрагаванай познягатычнай лінеарнасці да складанай штрыховай фактуры, якая цудоўна перадавала аб'ём і святло. Менавіта апошняе і стала галоўнай "разыначкай" творчасці Гарбаўца. Толькі, на жаль, ён не прыйшоў да каляровай абразной гравюры, якой дасканала валодаў, да прыкладу, бліскучы экспрэсіўніст Э.Мунк, П.Аген ці Ф.Валатон.

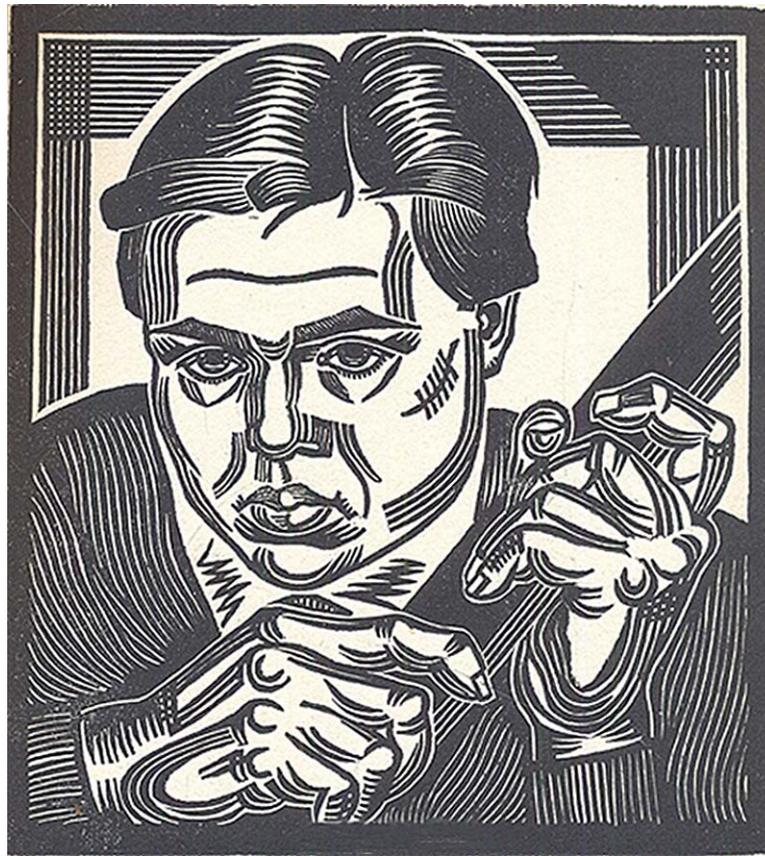
Такім чынам, дадзены від ксілаграфіі — самы старажытны ды досыць цяжкі спосаб гравіравання, і сёння ў класічным выглядзе ён амаль не ўжываецца. Гэтай тэхнікай карысталіся старыя еўрапейскія майстры, яе любілі і японцы. У Беларусі яна была пашырана з пачатку XVI і да канца XVIII ст. Нягледзячы на некаторую спрошчанасць, у абразной гравюры вельмі моцна адчуваецца, так бы мовіць, "графізм" твора. Сама тэхніка пазбаўляе аўтара ад празмернай дэталізацыі — у ёй значна большую ролю адыгрывае лінія, контур, "шкілет" выяўлення, дзе пераважае чорны шрыфт (белы ўжываецца значна радзей). Гэта яшчэ больш падкрэслівае вытанчанасць "графізму" і прывабную дэкаратыўнасць выяўлення прыёму. Найбольш вядомыя майстры тарцовай гравюры ўсіх часоў і народаў — А.Дзюрэр, У.Блэйк, Э.Мунк, К.Кольвіц, І.Галіцын, А.Краўчанка...

Зіновій Гарбавец гравюру рэзаў на падоўжанай дошцы з аднародным па шчыльнасці слоём і дастаткова адпаліраванай ды цвёрдай,

каб друк атрымаўся ідэальным. Для гэтай мэты ён выкарыстоўваў грушу, яблыню, клён, алешыну, канешне ж, па магчымасці, цудоўны самшыт. Спрабаваў эксперыментавалі нават на ліпе, бярозе і фанеры, але гэта было не зусім тое. Словам, на загрунтаваную дошку пяром мастак наносіў малюнак. Потым вострымі нажавішчамі розных форм абразіў лініі і штрыхі з двух бакоў, а кавалачкі дрэва паміж лініямі выбіваў асобым долатам ці тамескай на глыбіні 2-5 міліметраў. На атрыманы такім чынам рэльеф валікам ці тампонам Гарбавец наносіў друкарскую фарбу і прыціскаў ліст паперы прэсам уручную. Такім чынам адлюстраванне з дошкі пераходзіла на паперу.

Словам, пры абразной гравюры кампазіцыя аказваецца камбінацыяй чорных ліній і плям, якія максімальна кантрастуюць з белай паперай. Гэтая звонкасць супастаўлення чорнага і белага ўжо загадзя вызначае вялікую дэкаратыўнасць абразной гравюры, а кантраст чорных і белых плоскасцей стварае эмацыйнае напружанне. Канешне ж, на словах цяжка растлумачыць неспакушанаму чытачу "таямніцы" гэтай складанай тэхнікі, але ўсё ж...

Свае мастакоўскія пошукі Гарбавец пачынаў з даволі простага графічнага тэхнікі — лінагравюры. Такі аркуш "Партрэт паэта Н.І. Готліба" — адна з першых віцебскіх работ, створаных у 1924 годзе. Магчыма, тут можна, пры жаданні, знайсці пэўныя недахопы — скажам, празмерна грубыя лініі ў асобных месцах накладзены занадта сухавата і схематычна. Але ёсць і шмат цікавага, таго, што хутка стане найбольш тыповым менавіта ў ксілаграфіі мастака: гэта ўменне тонка і глыбока пранікнуць у вобраз і ўнутраную сутнасць мадэлі. У дадзеным выпадку Гарбаўцу асабліва ўдалося перадаць выраз вачэй паэта — якасць, наогул характэрная для ўсіх наступных гравюрных партрэтаў майстра. Вось і тут: вочы — вялікія, задумлівыя, крыху сумныя — уважліва глядзяць на нас. Тонкая перадача псіхалагічнага стану чалавека як бы змякчае тую самую празмерную жорсткасць ліній і пэўны рацыяналізм у трактоў-

З.Гарбавец. "Партрэт паэта Эдуарда Багрыцкага". 1933 г.

цы галавы і твару, пра якія я вышэй намякнуў. Магчыма, гэтыя рацыяналізм і жорсткасць не задаволілі і самога аўтара, бо больш да лінагравюры ён амаль не вяртаўся. Прынамсі, у даваенны перыяд.

Пасля гэтай работы Гарбавец неўзабаве цалкам пераходзіць да ксілаграфіі, у якой ён не толькі максімальна знайшоў сябе, але і ў 1930 — 1940-я гады здолеў перадаць гэтае ўменне сваім шматлікім маскоўскім вучням.

Адзін з лепшых твораў мастака з віцебскага часу — партрэт таленавітага мастацтвазнаўцы і краязнаўцы Івана Фурмана, актыўнага члена Камісіі па ахове помнікаў гісторыі і культуры. Прываблівае цудоўнае разуменне канструкцыі ў малюнку з далікатным размяшчэннем скульптуркі аголенай жанчыны на пастаменце, умоўных кніжных паліц, трактоўка галавы мадэлі ў акулерах. Ясная, дакладная архітэктоніка, своеасабліва моц малюнка, якая падабенства, ярка

акрэслены характар упэўненага ў сабе вучонага — адметныя рысы гэтай работы.

Удалы партрэт выкладчыка беларускай мовы С.Лінча, дзе таксама добра перададзены ўнутраны стан, характар чалавека кемлівага, настойлівага і, у той жа час, добра-зыхлівага. Сярод іншых партрэтаў — "Партрэт педагога Н.Барушкі", "Партрэт вучонага-затэхніка В.Авітоўскага", "Дзяўчына з кнігай". Сярод краявідаў Гарбаўца — цудоўныя аркушы 1926 года "Віцебск", "Віцебск з боку Віцебцы" і "Вадакачка ў Віцебску". Яны — дэкаратыўныя і дзякуючы плоскасці кампазіцыі добра "ляжаць" на паверхні аркуша паперы. Асабліва прыгожая гравюра "Віцебск", зробленая з настроём, з тонкім адчуваннем магчымасцей абразной гравюры, дзе пераважае паралельная штрыхоўка, пакладзеная смела і энергічна. Як правіла, большасць гравюр Гарбаўца аблямавана чорнай рамкай, што надае аркушу кла-

сціную строгаць і кампазіцыйную зладжанасць.

Хтосьці з вялікіх выказаў думку: новае ляжыць не ў выдумцы, а ў назіранні. І такая думка, на мой погляд, адлюстроўвае мастакоўскае самаадчуванне Гарбаўца. Ён — перакананы праціўнік разумовасці, абстрактнасці, туманнага алегарызму. Прыхільнасць натуры пазбаўляла яго адвольных рашэнняў. Ён падыходзіў да жыцця даверліва ды непрадудзята і ў работах сваіх захоўваў вернасць убачанаму. Творца ўспрымаў увесь навакольны свет са шчырым хваляваннем, таму і глядачу так цікава разглядаць ягоныя аркушы. У іх няма памкнення да знешніх эфектаў, жадання ўразіць чымсьці незвычайным ды неспадзяваным. Мастак шукаў не знарочыстай навізны ўражання, а яго праўдзівасці, і асабліва перадачы гэтага ўражання былі прадвызначаны тут перш за ўсё рэальнымі ўласцівасцямі самога матыву ці самой мадэлі.

У аркушах Гарбаўца прасочваецца даследчая ўніклівасць, імкненне не слізаць па паверні, а выявіць пластычную сутнасць прадмета, вобраза, адчуваць яго ўзнавіць яго матэрыяльнасць, рэчывасць. Мастак заўсёды вылучаўся абгрунтаванасцю ў творчасці. Пачуццёва-непасрэднае карэктавалася рацыянальным асэнсаваннем. Ён не выносіў бескантрольных эмоцый, і ў ягоных аркушах няма перавагі экспрэсіі над маляўнічасцю, вобразнасцю. Яго партрэты, пейзажы і нацюрморты нясуць не толькі моц пачуццяў, але і энергію думкі. Так мне падаецца. І ў гэтым — асабліва пераканаўчасць яго вобразных пошукаў. Творца валодаў уменнем дакладна фармуляваць свае ўражання, а адсюль — адчуванне мастацкай завершанасці кожнай работы. Вабіць у іх не вастрыня прыёму, а зоркасць погляду, дакладнасць перадачы убачанага, строга кампазіцыйна-пластычная цэласнасць...

Як пісаў І.Фурман (кніга "Віцебшчына", 1928 г., т. 2, стар. 181), "...ксілаграфіі Мініна, Юдовіна і Гарбаўца маюць вялікае значэнне ў жыцці мастацтва нашага краю. Да гэтых гравюр будучы звяртацца не толькі знаўцы мастацтва, а ўсякі, хто вывучае мясцовы край, і асабліва той, хто вывучае архітэктурную і побыт краю, бо ў гравюрах памянёных мастакоў даволі поўна выяўлены знешні від горада Віцебска і яго ўнутранае жыццё...". Што ж, мабыць, мастацтвазнаўца, які асабіста добра ведаў гэтых графікаў, мог так напісаць.

А вось як падвёў вынікі дзесяцігадовага развіцця беларускага савецкага мастацтва выдатны мастацтвазнаўца Мікалай Шчакаціхін (часопіс "Полымя", № 7 за 1927 г., стар. 194): "...Графіка займае ў нашай сучаснай мастацкай творчасці адно з самых першых месцаў і ў творах некаторых сваіх прадстаўнікоў ужо дасягае таго сінтэзу нацыянальнай формы з адпаведным сацыяльным зместам і практычнай карыснасцю, які наогул з'яўляецца асабліва патрэбным для нашага новага мастацтва. Іншыя віды развіваюцца пакуль што больш павольным тэмпам, чым гэтага вымагае жыццё".

Безумоўна, у гісторыі нашай культуры таленавітыя гравёры, якія былі народжаны ў Беларусі ці цягам нейкага часу працавалі тут, пакінулі прыкметны след. Кажучы пра гэта, мы, мастацтвазнаўцы, згадваем імёны Я.Мініна, С.Юдовіна, А.Астаповіча, Г.Гембіцкага, А.Тычыны, М.Дабужынскага, П.Лутоўскага, Г.Змудзінскага, М.Сеўрука, А.Зайцава. І ў гэтым шэрагу — Зіновій Гарбавец, які па сваім самабытным таленце ды адданасці мастацтву графікі мала ў чым саступаў вядомым гравёрам, што працавалі ў жанрах партрэта ці пейзажа. І не яго віна, што ён так мала папрацаваў у Беларусі...

Барыс КРЭПАК

3 28 СНЕЖНЯ

а • ф • і • ш • а «К»

ДА 4 СТУДЗЕНЯ

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬг. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

- **"Слуцкія паясы"** (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.
- Выстаўка трох партрэтаў **"Сыны Беларусі"**.
- Выстаўка **"Перасячэнні і пераемнасць у Маене"** — да 6 студзеня 2014 г.

МУЗЕЙ

В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕг. Мінск, вул. Леніна, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬг. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"Водбліскі ваеннай славы"**.

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81,
5 31 96, 2 06 02

Палацавы ансамбль:

- Выстаўка **"L'ensemble"** — да 1 лютага 2014 г.

Інфармацыйна-касаваы

Цэнтр:

- Фотавыстаўка Віталія Раковіча **"Ілюстрацыі да гісторыі беларускай"** — да 31 студзеня 2014 г.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"МІР"г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка фатаграфій **"Свет стары — свет новы"**.
- **"Высакародны шык будуараў"** — да 20 студзеня 2014 г.

Пастаянная экспазіцыя

"Шляхі" з праглядам

роліка ў 3D-фармаце.

■ Інтэрактыўная гульня

"У пошуках**папараць-кветкі"**

для ўсіх катэгорый

наведвальнікаў.

■ Цыкл музейна-

педагагічных заняткаў з

элементамі тэатралізацыі

"Дзядзька Янка,**добры дзень!"**.■ Выстаўка **"Я вам****прынёс напеў зямлі****бацькоўскай..."**,

прысвечаная Яну Райнісу

(з фондаў Аб'яднання

мемарыяльных музеяў).

■ Выстаўка **"Іголки-****чараўніцы дзіўны след"**

— да 11 студзеня 2014 г.

Экспазіцыі:

■ **"Культавыя****прадметы"** ("Дамавая

царква", паўночны рызаліт

палаца).

■ **"Загадкавыя фантазіі****мора"** (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прысвечаная

дзяржаўнаму дзячу СССР

А.Грамыку.

■ **"Чырвоная гасцеўня"**.■ **"Зала ўрачыстых****прыёмаў"**.

■ Экспазіцыя адкрытага

захавання археалагічнай

калекцыі музея

(цокаль паўднёвай галерэі).

■ **"Старажытная****гісторыя Гомельшчыны"**

(археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- **"Уладальнікі**
- **Гомельскага маёнтка**
- **Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

■ **"Выдатнае і вечнае"**

(выстаўка літаратуры

к. XIX — пач. XX стст.

са збору князёў Паскевічаў).

■ **"Класікі беларускага****мастацтва"**.г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-

гістарычная экспазіцыя.

■ Выстаўка тэхнікі

на адкрытай пляцоўцы.

■ Выстаўка **"Пераможная****восень 1943 г."**.

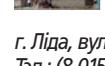
■ На тэрыторыі працуе

пнеўматычны цір.

■ **"Музей крыміналі-****стыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-

МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.■ Экспазіцыя **"Прырода****Лідчыны"**.

Выстаўкі:

■ **"Вядзём пачатак свой****ад Гедыміна..."**.■ **"Прадметы побыту****к. XIX — пач. XX стст."**.

УВАГА!

ІДЗЕ ПАДПІСКА-2014
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

- Выстаўка **"Таямніца**
- **ночы"** (да 85-годдзя
- Гаўрылы Вашчанкі) — да 13
- студзеня 2014 г.
- Выстаўка **"Празрыстае"**
- — да 13 студзеня 2014 г.

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея
Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ

**"ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX СТ."**г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыя:
- **"Парадныя залы",**
- **"Жыццё і творчасць**
- **Валенція Ваньковіча",**
- **"Сядзібны партрэт**
- **XVII — сяр. XIX стст."**.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫСпарткомплекс
"Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Беларускі**
- **народны абраз XIX**
- **стагоддзя"** — да 1 сакавіка
- 2014 г.

■ **"Мастацтва****ў гарадской культуры****XIX — пач. XX стст."**.

Выстаўкі:

■ **"На роднай ніве"**.■ **"Экспануецца****ўпершыню"**

(з паступленняў 2012 —

2013 гг.).

■ **"Белая Русь і яе****суседзі"** (са збору

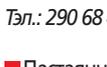
Расійскага этнаграфічнага

музея).

■ Выстаўка **"Банк****БелВЭБ: новае жыццё****нацыянальных скарбаў"**.■ Выстаўка **"Скарбы****Украіны"** — да 23 лютага

2014 г.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ
БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Дзіва пад**
- **мікраскопам"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ

ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ

МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК

"НЯСВІЖ"

Слановая зала

- Выстаўка **"Дух часу і рас-**
- **кошы: мода і стыль 1820 —**
- **1920 гадоў"** — да 30 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-

МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ

ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

■ **"Якуб Колас. Жыццё****і творчасць"**.

■ Інтэрактыўная гульня

"Таямніцы дома Песняра".

■ Тэатралізаваныя экскурсіі

па казках, апрацаваных

Якубам Коласам для

школьнікаў малодшага

ўзросту.

Выстаўкі:

■ Выстаўка **"Пад небам****Коласа"** — да 9 студзеня

2014 г.

■ Навагодні конкурс для

дзяцей **"Гуляй, зіма, твая****часіна!..."** — да 14 студзеня

2014 г.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ

МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Выстаўкі:

■ **"Партызанскі лагер"** —

да 31 снежня.

■ Мастацкая выстаўка

"Мінск — ведаць,**памятаць, ганарыцца"**

(да Дня горада Мінска).

■ Выстаўка **"Беларусь.****Салдаты Перамогі"** — да

31 студзеня 2014 г.

■ Фотавыстаўка Мікалая

Лапедзіка **"Мой родны****Мінск, мой лёс, мая****надзея"** — да 31 снежня.

Гомельскі палацава-

ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

■ Выстаўка калекцыі

Джорджыя Форні

"Made in Italy" — да 7

студзеня 2014 г.

■ Выстаўка жывапісу

"Я памятаю.**Я ганаруся!"** — да 12

студзеня 2014 г.

■ Выстаўка **"Вызвалены****Гомель і гамельчане"** —

да 12 студзеня 2014 г.

■ Выставачны праект

"Новае ў археалогіі**Гомельшчыны"** —

да 31 студзеня 2014 г.

■ Выставачны праект

"R+Я" — да 10 студзеня

2014 г.

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

■ **"Свет звяроў****Гомельшчыны"**.

Выстаўкі:

■ Куток жывых

экзатычных рэптылій.

■ **Зімовы сад**

Свет субтрапічных

раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

■ **"Рэлігія і культура****ў Беларусі"** (ад старажыт-

ных часоў да XXI ст. —

архаічныя вераванні,

хрысціянскія канфесіі,

іслам, іудаізм).

■ **"Эпоха. Час. Будынак"**

(гісторыя палаца, у якім раз-

мешчаны музей, сямейныя

традыцыі і каштоўнасці XIX

— пач. XX стст.).

Выстаўкі:

■ **"Пакліканьня"** (вобразы

святых у мастацтве).

■ **"Цуд у Віфлеемскую****ноч"** (з гісторыі белару-

скай батлейкі).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ

МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 28, 30 снежня, 2 студзеня —

"Чароўны гадзіннік, або Хто выратуе